

2-7/1
საქართველოს
საბჭოთავო
საზოგადოებრივი
მეცნიერებათა
აკადემია

ISSN 0132-1307

საბჭოთავ სელოვნება

1979 4

ბერთუნელი — ბერი. მხატვარი, გარეკელი.
 ელრი ტუნდინისა
 ზობრობელი — ხანში შესული მოქმედი, ქორ-ფერხელს თავი.
 ღრწამა — ახალგაზრდა, ღამაში. ქორ-ფერხელს მონაწილე.
 ტარიელ — ხალხური ტარია, ჭიხისტყაოსანი, ბრვე ვეკაცი ქორ-
 ფერხელს მონაწილე.
 ავანდილ — ირმისტყაოსანი, სხარტი ვეკაცი, ქორ-ფერხელს
 მონაწილე.

ფრიდონ — აბროსანი ვეკაცი, ქორ-ფერხელს მონაწილე.
 ესმა — ქორ-ფერხელს მონაწილე.
 მაძებრა — ახალგაზრდა ვეკი. დამჭერი და მოთამაშე. ქორ-
 ფერხელს მონაწილე.

გუნდი ახალგაზრდა მწიგნობრთა „სულიერი ძმანი“ შოთასი. მე-
 საყვირნი, სამადელოგო. მსახურნი, სარანგე, დარაენი, ჭვარბი-
 მტვირთველნი, მოლაშქრენი, სეფქანი, მედროშენი, მოქლაქენი,
 მღაბიონი, მორჩადნი, ხალხი და ა. შ.

ლევან გომთა

შოთა რუსთაველი

ღრამაპოემა 4 მოქმედებად, 9 სურათად

პირველი მოქმედება

პირველი სურათი

ბერთუნის ღამე

- I მოქმედება. პირველი სურათი — ბერთუნის ღამე
 მეორე სურათი — დარბაზის ერი
- II მოქმედება. ზესანე სურათი — კეფხის ფერხელი
 მეოთხე სურათი — შოთას სამრეკლო
- III მოქმედება. მეხუთე სურათი — ქაფთის ციხე
 მეექვსე მოქმედება — ერის მოციქული
- IV მოქმედება. მეშვიდე სურათი — უკვდავების ხიდი
 მერვე სურათი — ბასიანის ფურცლები
 მეცხრე სურათი — აუწონავეი მიწა

სურათების სათურები დიდი წიგნის სახით მოთავსებულია
 სცენის ერთ-ერთი წინა კიდეზე. თუნიც ფარის წინ და ყოველი
 სურათის დაწეებისას (გარდა პირველი და უკანასკნელი სურათ-
 ბისა) ჩაზოიადის ბერთუნელი და სათანადოდ გადაფურცლავს.

მოქმედი პირენი

შოთა რუსთაველი — 40-ის წლისა.
 თამარ მეფეთ მეფე
 დავით მეფე — თამარის მეუღლე — თანამეფე
 მიქელ-კათოლიკოსი — 50 წლის მტკოვანი
 ანტონ გლონისთავისძე — მწიგნობართუხუცესი. გარეკელი ბერი
 თედორე მოსაყდრე — თანამოსაყდრე კათოლიკოსისა

ივანე დიდებული — ათაბაგი
 ზაქარია მხარგრძელი — ამირსპასალარი
 ჰობაბერ ერისთავი
 ვარდან დღაღანი — მსახურთუხუცესი
 გუზარ ტაიფი
 შალვა ახალციხელი — მანდატურთუხუცესი
 კახაბერ ვარდანისძე — მეურველთუხუცესი

ქველგვაროვანი

რატი სურამელი
 ხვაშაქ ცოქალი — სეფე-მანდილონები
 კრავი ჩაუელი — „ „

აფრიდონისძე
 ყუთლუ-არსლანი — შოთას მძინაფიცი
 მენა-სასანტი
 შანშე ახალწაურთი
 ბაურ დანანისძე
 ბარნაზე სოფდგარტი

ახალგვაროვანი

ბმბ ბი. ერთი-ორი წყვეთით სულ თავიდან ძალს გვა-
 ტებს! მერზე ჩვენ საქუეს მივხვადი უფრო მწნედ და ხალისიანად!

ბერთუნელი. საშველს არც თქვენ მიჩენი, არც ჩემი
 გული... მერზე არ წამოგცდეთ სადმე... გარეკავი, ბერთუნელთა-
 ნო... (ველია ფრის ნიშად ხელს ასწევს) „რომელმან შექმნა სა-
 მუარო ძალთა მის ძლიერთა, ზეგარდმო არსნი სულითა უცნა
 ზეითი ზონანერითა, ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეყანა, გვაქვს უთვალა-
 ვი ფერთა, მისგან არც ყოველი ხელმწიფე სახითა მის მიერთია!“

ბმბ ბი. უნე ჰიორიშე! რა ლაღად იტყვისი ლიცვა-გალობაზე
 შეტია, ღმერთო შეგოცდეთ ერთი გვითხარ, ერთიცა! შენ რ რომ
 იცი, ვლუხურ გულს რომ ხვდები!
 (ქველგვაროვანი ხმის ზანზალაის მიმძლიერებულ ხმა ბერთუნე-
 ლი გაღაიხედავს)

ბერთუნელი. „ვარდთა და ნეხთა ვინათგან მზე სწო-
 რად მიფიფნების, დიდთა და წვრილთა წყალობა შენმცა ნუ მოვე-
 წყინების! უხვი ახსნილსა დაბამს, იგი თვით ების, ვინ ების. უხვად
 გასცედი, ზღვათაცა შესლის და გაედიდების...“

(მას აყოლებენ მსმენელები და გამჭვირვალე კლდისთანაც
 მღაგირი გუნდი „სულიერ ძმთა“ (ახალგაზრდა მწიგნობართა) ზან-
 ზალაის ხმას ძახილიც მოსცემა).

ბმბა ქვეცი დან. შეგე! არის მანდ ვინმე... აღმაინი?
 ბერთუნელი. აღმაინს ადებებს...

ბმბ ბი. (შემოუსვითან) ერთიც წყვეთით ჩვენი „ვეფხისტა“
 და მერზე გაცდით... გაღაწირინეთ ვინმეს... გამარჯვლო... წამ-
 კითხველს ჩვენც ვიშოვნი სოფელშია, მერზე ზემოხად თქმა ჩვე-
 ნი იუოს! მისგან განა წირვა-ლოცვასავით მღვდელი სჭირდება,
 ხედი წიგნა — მთელი ერისა!

ბმბა ქვეცი დან. შეგე! სულიერი აღარაინ ბართ ბერთუ-
 ბანშია?

ბერტოუნელი. ამოვიყვან, მაგრამ ეს ხელნაწერი? აბა, წაიღე, გამეცალნითო... ხმა-კრინტი წინამძღვართა!
(გაღიან გვერდის სავალებში)
ხმა ქვეყვიდან. აღარც კართვლები ხართ? აღარც კრისტიანეი... მგზავრის გამოხიზაია...
(ბერტოუნელი დამალავს ხელნაწერს და გაქვს აანხრიალებს)
ბერტოუნელი. ვინ ხარ? რადინი? რა გაკერებები?
(ჩხრიალი ვიხივს სხვა ქვაბებშიც)
ხმა ქვეყვიდან მარტო ვარ მოხუცი. ჩაბე ჩამოუშვია...
(ბერტოუნელი ჩაუშვებს გაქვს ვიწრო სავალზე გაქვს ამაოყვება შოჩა რუსთაველი. ჰვალბა, თავისუფელი. სამგზავროდ შემოსილი. არაგან მოიბიძგებს)
შოთა. აჰა მშვიდობა!
ბერტოუნელი. ამინ, გისინობ უფაღმა! ვინ ხარ?
(შოთა თამარის კვლავბატულს თვალს ვეღარ მოაკლავს. განიშორებს ბერტოუნელს, ფრესკის წინაშე ფერტიანდა ამურჩულდება)
შოთა. განშორების ეახს... იქნებ უჯანსუღლად... ვერ ჩავიარე!
ბერტოუნელი. (აღფრთხიანებით) დამილოცე ნახეღავი... მოგწონს?
შოთა. როგორც მზე... როგორც ჩემი სამშობლოს დიდება და ბედნიერება!
ბერტოუნელი. მეო'ნი ყოფილხარ... შენ... არა ჩემს ნახატს — ცოცხალს ჰქვადე!
შოთა. მგონისა... ფერებისა და უაღმისა... შენ ყოფილხარ!
ბერტოუნელი. გაქვს უთავაღავი ფერითა!
(ოტაცებს ფუნჯებსა და უაღმებს)
შოთა. ხელს არ შეგიშლი... შენი ნახეღავით დეტებები, რომ დიდხანს, დიდხანს, შორ გზებზე, უტყობისაში გაუყვებს...
ბერტოუნელი. საით გაგიწვია?
შოთა. იერუსალიმს, ათენს, რომს... მთელი ქვეყანა ჩემი ხამოგზავრო...
ბერტოუნელი. მთელი ქვეყანა... შე კი არსად ვყოფილვარ სულ აქ — გარეგის უღანბნისი... ზავუბობიდანვე ვხატავ, ვაღაუროლო... ისევ ვხატავ...
შოთა. შენი სამუარო შეგიქნის... აქ მოვიყვანია უკვლამ!
ბერტოუნელი. თავად მოდიან...
შოთა. (შემკარცდება) მიქელ-კაოლიკოსი... ვერას... ვერას...
შეცაოცავალის!
ბერტოუნელი. მკაირი იყო... ერთობა მაკლავ და ამ ტაძარსაც გავასრულდი!
შოთა. ვინ განგზარახავს?
(დაკვირდება მიხიზულს)
ბერტოუნელი. ჭერ არ მოსულა, მაგრამ მოვა. არც ზინახავს, ისე კი სულ ჩემთან არის!
შოთა. თუ მენდობი... ვინა მეთი?
ბერტოუნელი. აბა, რა ვიცო... წმინდა მამები კი გამოცხადენ... და შაინც...
შოთა. ერის კაცია?
ბერტოუნელი. ერის კაცი. „შაშა სკიპე მისგან ქნისილი“... ერის თავაკი — „სიტუა-ბრტინი, გრძობა-შმაგი!“ ღმერთო, შენ მისგან ცუდებისაგან... უშა ტბილი და ტბილქართოლი!“
შოთა. შოთა რუსთაველს თუ გულისხმობ, იგი შენთან აქამდე არ ყოფილა და ამის შემდეგაც აღარ იქნება!
ბერტოუნელი. მგზავრი კეთილი, აზრითა ჩანხარ და ეტყვი ვაგებო... განსაჯართველიშო არის ისეთი კუთხე, სადაც შოთა არ არის? ან არ იქნება?
შოთა. არის... ჩემი სახლი დამოღებულ...
ბერტოუნელი. შენ ან ცდები, ან მე მცდი! შენი სახის ნაკეთობა მომწონს. მტკვეული თვალბი, უშუბო მარქენისა. არსად არ მინახობარ — გული კი გენდობა! სახელი არ მითხარ... ერისა ხარ თუ ბერისა?
შოთა. ალბათ აღარც ერისა...
ბერტოუნელი. საყარბო გზაზე დაღვარხარ... ბედისაგან თუ უბედობისაგან.
შოთა. ალბათ, ორივეს გამო...
(შეპყურებს თამარს)

ბერტოუნელი. შენ ბრტინი რამე ჩანხარ... თუ იქნება...
შოთა. ხელს! სიბერეში უკვლავთი ხანგრძლივია
ბერტოუნელი. „სიბერე მახვარს, დავლდე ხემგვერდისა დღისა“!
შოთა. გოდონია. გვეო... აბა, კრულვისა სოქკი!
ბერტოუნელი. შენც გოდონია? ..გული კრულა კაცისა, ხარბი და გაუძლიშო...
ვერცა მატრინობს სიყვლილი, ვერც პატრონია რომელი“.
შოთა. აბა, კრისია?
ბერტოუნელი. „მაგრამ თუ კრისა არ დასიშობ — ლხინი რა დასაიშობა?“ — გსმენია?
შოთა. თითქმის... გული გამისხსნ, მგონისი ყოფილხარ... თანაც...
ბერტოუნელი. არა, ხატვა და კიოხვა ვიცო... წერა კი ჩემს სკიპე არაა. შაქვს ერთი წონის, ჩუმთი ნათობისა... თავს მხრეგისა! თუცა ბერობაში არც შეუთუნის... ის მასულღებულებს...
შოთა. გაქვს კია?
ბერტოუნელი. განა იცო რა წიგნისა ვაშობ?
შოთა. ვიცო... მეც ჩვენებური ვარ!
ბერტოუნელი. ჩვენებური... ჩვენებური... ჩვენში ახლა ბევრი ჩემობს ჩვენებურობას, მერმე უბრუნებულა გამოდის!
შოთა. ნუ კრთები, არ გათვქამ...
ბერტოუნელი. დაფიცე!
(მითუთებს თამარის კვლავბატულზე)
შოთა. ფიცაც!
ბერტოუნელი. შენ წერა გვიცოდინება? თუ უეპირად მიგირუჯავს წუთისოფელი?
შოთა. ვიცო...
ბერტოუნელი. შენახვა ხემაიღნა?
(კვლავ მითუთებს)
შოთა. ვგონებ ეტაც... ვფიცავ! მით უფრო — უტყობისაში მოვალ!
ბერტოუნელი. ვინაობა აღარ მითხარ, ეს მაინც გაზაუბინე — მღღარის ხარ თუ ღარბი —
შოთა. ქვეყნის გაგებთ — უღარბებსი, ზაუსფარ!
ბერტოუნელი. დრომდე შეგიზინავ, ქისა ოქროს მოცემს საფასოდ, ყარბობაში გამოგადებთ... ოღონდ ეს ხელნაწერი გადა მიწერე!
(ამოიღებს, გადასცემს)
შოთა. ვეფხის...
(გულში ჩაიკრავს, აფლულდება. ბერტოუნელი გაქვს აანხრიალებს, უშალ ქვაბებიდანა გისინს გაქვს ჩხრიალი)
ბერტოუნელი. მოდარა იყო. მოდარა იყო! უჯან-მეთი! ვინც ფუთობა ავად მენიშნა!
შოთა. არ მოვლოდი...
(გაღმარის, აქი-ქი ჩაიფხიხავს)
ბერტოუნელი. წაიკითხავს? შენც ჩემსავით წაწყვედილი ხარ?
შოთა. როგორ ვითხარ... არც კი, არც არა! უჯვე შეუბღავათ, ზოგი რამ, ამოუღელია, შეუცვლილია ეს არსებობა ვერაგობა! მიქელ-კაოლიკოსი, სამარადსაც მიწვდინე შენს ღმერთს ხელი! (ბერტოუნელს) კეთილი, გადაგიწერე, ჩავასწორებ. თუ დამპირდა, ახალ დღესს შევთხზავ და ჩავგარბებ! ასე ვერ დავტოვებ!
ბერტოუნელი. (იცნობს) აჰი ვითხარ! — მოვა-მეთი! ვინც თავისი თამარ მეფე ასე დახატა წიგნში, ის ჩემს თამარსაც უნახავად არ დასტოვებდა... ახლა დახატავ!
(მიუწოდებს გრამინს და ეკლმს, შოთა გამოაშთქვს ვაღაველს მგზავრულ ნიხას, მიუღლებს სახატეს. მსატარი ოტაცებს ფურქს).
ბერტოუნელი. „შო, დავსხდეთ, ტარილისთვის ცრემლი გვდის შეუშრობელი, მისებრი მართ დახადებით ვინცა ყოფილა შოილი...“
შოთა. „დავჯე, რუსთაველმან გავღიქვე, მისთვის გულახვარს სობილი, აქამდე ამაღ ნათქვამი, ან მარგალიტი წუთილი...“ (ხელს იფარებს უტყურებ) მესმის, ახლაც მესმის სასახლეში, პირველად, დიდებულები რომ შემოიხიზენ... ეს წაიწი დამოავრებული არც

ქონდა... „შე მტრებელი განდგომილი ახალი ცდუნების მოქმედ-
ლო შენი წიგნები დაღუპა საქართველოს!“

(იკვანჩიანი, შუქი ქრება, შემახლება სცენიდან ძლიერდებ-
ა. თეატრის დარბაზში, ხმა — შთასი, რომელიც წარმოსთქვამს
ტაქსა: „მშვილიან შესამკობლად“...

მეორე სურათი

ღ ა რ ბ ა ზ ი ს ქ ა რ ე ნ ი

სამკვთებლად აღმავალი დარბაზის სვეტები თავს იყრის უმად-
ლეს შერთას. კედელზე ფრესკები: დავით აღმაშენებელი, დემეტ-
რე, გიორგი III; ფანჩოკი, მითრდადე, ვახტანგ გორგასალი. ბურ-
ის ძირში დარბაზის კარის ტახტი. იქვე სეფე-დროშა, დავით აღმა-
შენებლის ფაჩხალი. დარბაზში მანდატორთუბუცესი — შავ-
ვასალი. მარჯვნივ დიდგვაროვანთა მხარე, მათი საგვარეულო
აღამ-ნიგონი, სავაძეობა. ძველგვაროვანი ადრე მოსულან. აქ
არაან სარამანგევეშ, ფარულად შეაბრუნო ივანე დიდებულთ, ზუ-
ქარია მხარგრძელი, ციხავერდის კრისთავი, ვარდან დიდიანი, კახაბერ
ვარდანისძე, რატი სურამელი, გუგუხ ტაოელი და სხვანი, მისევენი
სულ ქვეითი მღვარ შოთა რუსთაველს და ერთობლივ ყვირით
ედავებიან. განის თეატრონზე დგანან სასახლის მესაყვირნი. იქვე
საინანი.

გ უ ზ ა ნ ს ხ ვ ა ნ ი. — შენა ხარ დამნაშავე, შენი შენი შო-
ბრებიო შენი აზრებიო მრულე მადანიაო!
ვ ა რ დ ა ნ და დ ი ა ნ ი. — შენ გითქვამს — „მეც გლახაკა
საქურტული, ათავისუფლე მონებნიო! ახლა მთელი საქართველოს
მდამიონი შავს იმერებენ!“

ხ მ ე ბ ი დ ი დ ე ბ უ ლ თ ა. მიეცა, მიეც! ათავისუფლე! ჩვეუ
გელუავ და საქართველოსს!

ქ ა ბ ა ბ რ ვ ა რ დ ა ნ ს ძ ე. ჩვენს გარყუას ენაც უფრო
მძიმედ დავთრო... გაფიცებოდიოთ, ახა, რას ვიწაზდით! თავდაც
დიდაგვაროვანი მაინ არ იყო!

რ ა ბ ი. აფრთხილ ვერ ათავისუფლებ! წყალს აძღვრე შო-
ლო! ყველას აშთოვებ!

შ ო თ ა. ჩემი წილი უკვე მივეცი! ჩენდა თავად ვათავისუფლე!
გ უ ზ ა ნ. დღეს გამოგაყვანე წილსა და წირაჲსი დარბაზის ერთი
შოლდა! ჩვენ და შენ გავსრობდე ქარაყეტბლში! მეტას ატანა
ადრ იქნება! შენ ჩვენგან განდგომილი ხარ და აშატო! ყველაზე
უფრო საშიში ჩინეთის!

შ ო თ ა. განდგომილი და გაფრთხილი თქვენ ხართ! ერთი ზრ-
ავლი მოდგეს — ბურჯი ქვეთისა იმან გავგაჯგოს, ვისაც უხვლა-
ზე მეტად უყვარს და ეკუთვნის ჩვენი ქვეყანა!

ვ ა რ დ ა ნ. შენ თუ გგონია, ჩვენ შენზე, ან ეინზეზე ნაკლებად
გვიყვარს ჩვენი საშობლო? არც არავის დავენებებთ მას, არც გა-
რნი, არც შენი!

შ ო თ ა. გვიყვართ, მაგრამ თქვენთვის გვიყვართ! ზოლოდ თქვენა
თამადლონი და შეუხლუდავ ბატონობი!

ქ ა ბ ა ბ რ ი. შეგნებულად გვიყვარს, ყველაფრის გათაღლის-
წინები!

ხ მ ე ბ ი დ ი დ ე ბ უ ლ თ ა. არა უარყო ლექსად! თავის შამა-
საპურ წესწამობი!

შ ო თ ა. გამოჩნდა ბაგრატი, დავით აღმაშენებლის, გიორგი
მესხის დრის! ახლაც გამოჩნდება! დარბაზის ერთი არ არის თქვე-
ნთან, ძველიდებულნი!

რ ა ბ ი. დ ი დ ე ბ უ ლ ე ბ ი. მაინც ჩვენა ვართ სული და ძა-
ლა დარბაზის ერისა არა ის ახალგაილინი, უგვარონი და მადამი-
ონი მოღუქსენი და მახობიყოფენ!

მ ა ნ დ ა ტ ო რ თ უ ხ უ ც ე ს ი. დარბაზის ერის დიდ შეყარზე
ახალგვაროვანი მომარადები!

(ნიშნის მოსვლის მესაყვირთ და სარანგთ. ძველგვაროვანი შე-
მობრუნდებიან თავის მხარეზე, მარცხენა შოლონიან ახალგვაროვანი,
თუბათულა თოისსამებრთ. ყულოურ-არსლანს მოჰყვებიან ბაქერ
მავანისძე, შანშე ახალაზნაური, მეშნა სასაპეტო, ბარნაბე სოღდა-
გარი, სტანი... ლაშქრის დროშები და აღმები)

უ თ ლ უ ა რ ლ ა ნ ი. დიდ დარბაზის, ერის შეყარს მოგილო-
ცავო დარბაზისდნი!

შ ო თ ა. ი ვ ა ნ ე. ზ ა ქ ა რ ი ა. მ შ ვ ი ლ ბ ა თ ე კ ე ნ დ ა
(დანარჩენი დიდგვაროვანი სტუმანი)

მ ა ნ დ ა ტ ო რ თ უ ხ უ ც ე ს ი. მეტად მეტის სახელით — გა-
ხანგეთ ცარი ტრისნი, ქაღალხანს!

დი დ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი ა. ხ მ ე ბ ი. ჩვენ არ მოგვიბოიანი მათ
აქ რა უნდაო! რა სალაუბო ნახეს! ჩვენ კარჩაკეტულ წვევას ვიბო-
ვლო!

გ უ ზ ა ნ. ცხუც რუსთველისა და ყუთოლ-არსლანის მწავარობა
აქნება!

მ ა ნ დ ა ტ ო რ თ უ ხ უ ც ე ს ი. (შეუჩერებლავ განაგრძობს)
მეფეო მეტის წვეთია — ერთა მრავალი მოდის... სოფელგარნი, მო-
ქალქენი, მღვინი, ხელოსანი, ნებერი და სიგელისდანი მოს-
ვლონი. ძველითა, მოსკოვითა და ქორ-ფორულითა
(ნიშნს აძღვს მესაყვირთ და სარანგთ. შემოიღიან მოქალქე-
ნი ამქრის დროშებითა და ძველითა. ერთ-ერთ ტაბაჭე ვეფხის
ტყავის წოწოლა ქული. ირმის ჭკებზე — ანთებული საწთლები. ქარ-
ფერულას წინ მოძდვის ხანსიშეული მიხორბელი, მოჰყვებიან
ტაროლ, ავანდილ, ფორდენ, ლურწამა, ენმა და მძახებრა)
ხალხური „ტაროლანის“ ტრები (მოლიან ხალხური საყარევის
ყურთია, სიმღერითა და ჩოკეთით).

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი. დარბაზს სიყუთ არგუნა ერთა და ბედისწე-
რა. კაეით ლექსსა დორგუნა. თა-ქედანაწირულ ძვერამა! ჰერიო!
ჰერიო!

შ ო თ ა. ქაეით ლექსსა დორგუნა! ვ. შო თქვენს ტებლ ქართუ-
ლა, ლექსის ფესვებო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი. ზოვდა ურამარაკი — ლექსის ზეპირად
შეშოქოლა...

შეთხზს სირველი არაკი, აზუვა ძველთა-ძველთა!
მ ა დ ა ლ უ რ ა. ვთუთავა. ე მე ლამარაკი — წიგნებში ჩასა-
წერია... ჰერიო!... ჰერიო!...

შ ო თ ა. წიგნებში ჩასაწერია?
მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი. ბედმა სოქო — ლექსად ვითქმები, საეყო-
ლადი წილად... სიტყვის ულმო ვითქმები, ევერსა ჩავები წვეთ-
დავად, კალის ისეთ მინი შოქოვარ — ვეფხის ტყავს შედარება.
რავა მწანს — ვითყვი ზეპირად, ნურცანვე შემიდავებო! ჰერიო!
ჰერიო!

შ ო თ ა. „ვეფხის ტყავი“... აი, სახე არისა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი. იყო და არა იყო რა — ტარია — გვირი ქე-
ბული... უყვარდა ლურწამ-დარქანს — ქალი მშის მადლო ცხებუ-
ლი...
(ტაროლ ქიზის ტყავისანი წინ წამოღდება, ლურწამა — ნესტან-
დარქანის ნიღბს ასუქს)
მ ა დ ა ლ უ რ ა. დილით მავს ცისკრის ვარსკვლავსა... ღაე ემს-
ჯავის მთავარსა...

ტ ა რ ი ე ლ. (როკით) ნეტამეა შენს სატრფოსა...

ლ ე რ წ ი შ ა. (ყოწიობით) ...შენს მკლავზე შოლოარისა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი. მოვიდა უცხო მოზივნელი, ჩახვარაშული
მტერი!

ტ ა რ ი ე ლ. რად მინდა თავი ცოცხალი, ხმაღ-ბასრი დააფე-
რა!

ლ ე რ წ ი შ ა. ასული შევლას ზოლის, ხელახლა გავეფხება,
...თუ ეს სიტყვა მართალია — ნეტაც ჩემს ვახარებას!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი. (ნიღბით) ტაროლ დაგვი ვერსარე ბატუ-
შენ გავგებობინე...

გინოდა ლურწამ-დარქანს, რისთვის არ შევატოვინე...
არც შენ მოკვებ და არც იმას — იოკევეს დაჯაოვინე!

(მძახებრა ლურწამს მოახურავს შევ ნადას, მოხვევენ შე-
თეორი ჩაქებიან ყაბასის. მეფერბუნენ გაის უელთან, მკავიოდ
ამბობენ ორღესულ ლექსს)

ქ ო რ ფ ე რ ხ უ ლ ა. მოვიდენ დივაროვანი, ზღვას ვაბა-
რეს ქალაო...

დი დ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. მეილონენი და არა დიდგვაროვანი
ჩაეებს ჩნახებო!

ქ ო რ ფ ე რ ხ უ ლ ა. წყალს იუყრა, არ შთანთქა — ვამბე, არ
დიდი ბრალი!

(მძახებრა შევარიალებს ყაბაღისის შევისა და თეთრ ჩაქს)
ქ ო რ ფ ე რ ხ უ ლ ა. შევა გველა სიქვა — შევაქმითი თეთრ
უქმინა ავდა...

მთარობელი. მზე არის საქართველოსა და მზეუ თავის თავაღ...

დღაცაუნებო ეგრ მიხედო — ხანე გიხდება შავდა! დღაცა რვა ნი. ვინ ბედავს ჩვენს ასეთ გაქრდავს ისე შოთა აქვანა! შოთა!

უთო ლუარსლან. ხალხული ტარიდიანი გახდება! ერის მხა არის!

გუზან და ხვებერი. ვითო ჩვენ ერის სხვა და ვულის მხაცე გარის ჩახალო!

უთო ლუარსლან. ჩახალო ვინც არის, ჩვენ უეთ ვი-ყო!

(შეიქნება საერთო, გულწრფელი გადახმობი. მანდატორტუბუ-ცეი ანიშნებს შესაყვრით)

მან და ტორტუბუცეისი. კაიოლიოს-პატრიარქა მიქელ, საუღღველოდა წინგონბარტუბუცეის ატონ გლონისოვიძე (ხაზირ-ვეხიერი შემობადი; საშუალებოება ადიღოს შეუგულსი ივავებს. მი-ქელ-კაიოლიოსი ამბობსზე დის, დარბაზში ხმაური არ წყდება. მანდატორტუბუცეი უფრო ზეიმიზაღ ანიშნებს შესაყვრით და სხვა-)

— ნებთა დართობის მეფე ვახუშთა, ქართველთა, კახთა, რანთა და სომეხთა. შიგანმან და შიგანმან და უკლასა აღმოსავლეთთა და დასავლეთთა თვით უკლასო ნეკარბაღა თამარს. მისა გვირ-გვიროსნი ნეტულდ და თანამეფე — მისავეფე დავით.

(ყველა ხმას გაიკუნღს. შემობადი თამარი, დავით, ამაღა აფ-რლონისმის მეთაურობით. თამარს დღეი გვირგვინი აფავს, სარფარნი ავიკა, დავითს ავიკა ვიღა და მოხუბრული აქვს ძვირფასი კაიოლიოსი)

თამარი. ჩვენ კვლავ ვიწვიტ დარბაზის ერნი. შინათანხ-ნობის აღმოსავლელად, უმთავრესად ძველგვაროვანთა სარჩელის განსახლელად. სათაბიროდ ბერის უცხეთი — დღე დარბაზის ერთა წვივის შესაფერისად! ქაღებისა და თვის რჩელეცა... დავი, ჩვენ სჯადა და განგებთა წრეშედ დიღელი გრა ვახლდეს. სინჯაღელ არა მარტო ძადა, არამედ სობაძეცე სწავითაცე ვიყავით პირთუ-ვენელი და წინდახელდელი. საკუთარ კოშკებიდანცე ნუ ვავგომავთ ერთთან ერთენლსა და საშუალაშუალა საქვეს ერთპარტიულობა, ჩვენს წინაარბებს სახელმწიფო მთლიანობის საწინდრად და დავდებოთ, გაერთიანებულ ქართველურ ტომთა, თანამოხმობენიღა, შემოფარ-ებულთა, მხოლოდ შემოხმობეცელებთა თანა.

ანტონ. ჭეშმარიტად დავუდგენიათ!

ფარი დონოსტე. ბრძანება თქვენი, მეფე მეფეო!

ვარდან. (სრულ) ახლა მხოლოდ მომტყეცებულთა შორის უფ-რო მივითვლებთ, დიდგვაროვანნი! პირში წყაღე ვაქვს დაგუბებუ-ლი, ეღარაფერი გვიქ...მს!

ქიბერი. მტერთან რწმი პირველები ვართ, დარბაზში მე-ფეთ მეფეთან რატო უნდა იყავნათ უჩანანდელი? ჩვენ რჩელთ დარბაზის ერს მივითვლდით. მხოლოდ დიღთა ამა ქვეყნისა! დანა-რჩენილ დავისრებობ! მხოლოდ და მხოლოდ დიდგვაროვანი გვი-ხება დავა... შევაჯავალს და საერთოსა უფრო ვავებობ!

თამარი. ნათქვამთა და აწ თქმულთა გავო თქვენი უფენლობა თაივანედ წყნად დავდეთ, მარგან ჩემს ლაბიერებას ხელსეფ-ლების სისუბრედ ნურცე მივითვლი, კიოვინ, ვიდრე არ შევთანხმ-დებით ყველა. ერისგან დასფარიკი არა მივინ რა.

(ტაბუტე დაბრძანდება.)

ძველი დედა ლთა ხმები. უფენლობის ფიცი! ფიცი როგორც, მეფეთ მეფეო! მამონ ფიცი მოგვეცე! ამა, ძველშობიარტი კაიოლიოსი-პატრიარქე აქ ბრძანდება! გავშოამდგომარსი ძველი-ბური წესით შეგვაროვანს! ჩერკი ფიცი უფენლობისა!

დავით (წინ წამოდგება) მეფეთ მეფის სიტყვა — უთავ ფი-ცი!

უთო ლუარსლან. დიდად სარწმუნოა, მეფეთ მეფეო! კი-რავლი სიტყვა, ბებობის კეთილ გუზუნ წარსამართლებლად — რუსთ-ველს ვიხივობო! ჩვენ სულთა მეგობრანს!

მიქელ-კაიოლიოსი. (მომხდრეს) სულთა მეგობრანს! ძველ-ღვაროვანნი. არა! არა! წინააღმდეგნი ვართ!

გუზან. რუსთველის ნაწერთა და მატანეთა გაიკო სარჩელს მოგართობეთ!

ახალ-ღვაროვანნი. პირველი სიტყვა შოთას პირთუ-ენის! (სხვებიც ხმას მიხეცენ).

მიქელ-კაიოლიოსი. პირველი სიტყვა, პირთუენი-მე მეფეთვის — სრულიად საქართველოს მაკურთხეველს! სრულ-სიტარბოს აღარ აქვს ჩვენში პირთუენსაშობელი? თუ ინებებს ამის გამოთქმანს?... და არც შოთა რუსთველის შერთა თუ ეკლასთა წყობაა დღეს სავანი ჩვენი მძიმე ბებობის!

გუზან. ვე არს ძირითადი და უმთავრესი! ეკლესიაც მალე იტრძობს და დარწმუნდება!

შოთა. სულწინაო პირველი სიტყვა კიდევ არ ნიშნავს გადა-წვევებს! აქ მოსაროვანი შეგველბიან. რა ვუთოთ, რამ ჩვენ ნა-წრებებს ვერ იტანებ, ჩანს მე მავლთა უთავრებობი — ხელგონებს ნლქნებულთა ისე ეკი პირველი სიტყვა, მეფეთ მეფის უმადვებ, მისი ნებართვით, უეუთო იხოვს, კაიოლიოს-პატრიარქს ეკუთვნის საქართველო!

თამარი. დავ, მეფეთვის სიტყვა იუოს საერთო დარბაზების მექე-რი ნაქდავარი!

მიქელ-კაიოლიოსი. ამინ, გისპიხოს... საქართველო-ში ტროსიხადები, ერისთავები, დიდგვაროვანი დასახიდან ესწრა-ვებდეს ურთიერთ მხარში დღეობას და თანაწრლობას. აერთანავს. დამ ქრისტეს რჩელი და საშობლოს დაცვა. ბაგრატოვანთა ვერცე იუოს თანაწროთ შორის უპირველესი. ხოლო თანაწროთა წინაწრო-რობის უნაწარო თავლები იუო ეკლესიას... უტენახს სხვა ხარისხა აქვს, უმადლესი სხვა და უპირველესი სხვა... შეთანხმებული თანა-ღვობა და თანაწრება — განიგის მთი აშტკობლად!

ვარდან. საღადა არის თანაწროთა წინაწრობისა... განა ჩვენ ქართველ-დიდებულნი არ ვართ? ან ვინმეზე ნაღვლდ გვიყვარს სპი-შობლო, ან გამომდებელი ვაკვალთ, რჩელუი თაივანდ მემკვიდრე-ობით გადმინაყოლი!

გუზან. ბაგრატოვანთა პირველობა კი არა, ერთადერთობა დისასუტუნს, სულ ვაგვართებს... აღკრე ერთი ჩვენი სავგარდულო ხელთ აღარ ვაგვართებს, უაზრონი თავზე დავგავსებს — ამაღ ვავი-უნებთო! უფაროთა აღარსად, აღარაღად ეგმხაურებობ! მხოლოდ მენ, მეფეთ, ვავსახრებ!

ბაკურ. ძა განიხსტე. იღროვეთ ხელმკაცრ გვირგვი შეფის აღარ ვიყენებო!

მემან. სასახეტი, სოროველიდან გამობრძანდელი, ძველგა-ნდომლონი!

უთო ლუარსლან. დიდგვაროვანთა ყველას თავად სურს პირველობა!

გუზან. ეს უთო ლუარსლანა და უთვასარს სურთ... როგორც გასაღდენია! არა — მისივე — შოთა რუსთველიც მათთან, უპირვე-ლებლად!

დავით. (ხელს ასწევს) მეუფეო, შუმაჯობობა დღისთა და და-მთათა შორის თქვენი ვალა... ხოლო მეფისა და მისი ქვეყნდომო-თა შორის უშუალებლად ვინ განსჯილთა თქვენს შევლად საქმიანო-ბად!

უთო ლუარსლან. ვინ განსჯილთა, ვინ?

მიქელ-კაიოლიოსი. ჩვენმა საეროო გვარკართულმა გნაშე ქართველთა დიდად სახელგონებო ერთმართებლობის უმადვ ეკლესიის შევლლობას და ვეზირთ საქმეთა თანაგვანებს ეტყობ-ბოდა შეუდგენებელ სახეგროთ ყველაფერს ვაკარი უძღვის და სა-ხელგვარსი ახლავ ყველამ. მისი სახელით ვავირობ მსხვერპლი... საერთო ვაითხოვლობას ახე დავაუფლოთ თავის... და აქ მავალთა ვინოცრულად დამობისა და თუ გნებნათ სულგაქმლობისა... მეფეთ მეფეთ უნდა ინებოს! მამის ხელმძიმობის შევლად უნდა მომფიროს სათხოვნი და დარსტულად, შევბობი იყვიოს!

დავით. ყველამ უნდებდეთ და უღირებდეთ დასთმოს! მეტი გზა არ ვაქვს — უნდა დავთაობიროდ გონიერულად და მეფეთ მეფის სურვილით — უძალადო!

ივანე. ჩვენ ყველანი ვეზირებთ გვარკართული გზის სობრ-ნის ჩვენი საფუარკი ჩვენი სამეფო და მიწა-წყაღა!

ვარდან. ვ. მსხვერპლი შეფისგან — უფაროვანი და უანთოა მოსობრება სავარდენად... პირველ ყოვლისა, ფილენჯიან ამირსპა-სალარ უთვასარისა, თავგასულ აფრიდონისისა... სხვებიც არიან, წარბორობითი „ფილენჯიანნი“!

ქიბერი. განსვენებელი მეფისგან მიტაცებული საქვეკე-დრო ხელის დაბრუნება ძველ გვართათვის თავადებული სახსა-ხური — ძველი სამართლობის აღდგენის წილი!

გუზან. რაღა დასაფარია, თანადგობა — უფარო აღეცებულ-

თა გაძევების წილ მათ შორის უფუნურ-გვაროვანიც არიან, დამუშავებული ფილოსოფოსნი!

მ მ მ ბ (ჩიქურელი ჩაიბრუნეს მარცხნივ) შოთას... შოთას გულისხმობს, თავად უფნური!

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. ჩვენც დიდ ვიტყვით არც გვარისას და არც პირადულს ვითხოვთ — ერისას და სპეციფიკას!

დი დ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. არ გვწავს, არა ეყოთ მართველობის დათხოვნიბა არ გისმენთ, არა!

ა ხ ა ლ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. გათქმეხინეთ! მეფეთ მეფეშაც ნება დაგვართვთ ის რა წესია?

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. ჩვენს სათქმელს დარბაზის ერს მაინც მოვახსენებთ, ზვიადგვაროვანიშ დაბრუნების დრო არ გვიგონოთ უწყობისა მწერალბრათული სიტყვა, ვიდრე გამწერალი საქმე ამაზე უფრომეტყობოდ მოგვუფლვართ და მტკიცად ვდგავართ! (დარბაზში ყოველმხრივ ხშირია დიდ შემახილები).

და ვ ბ თ. დარბაზის ერნი! ყველაფერს თქმას, მაგრამ თავშეკავებას ვითხოვ!

შ ო თ ა. წესისათვის დარბაზისათა!

შ ო მ ა რ. იცის უფალება, არა ჩემთვის, დიდქართველურ სახელმწიფოს წარსამართლად ორორქერ გვირგვინი დამოღვია — მეფობისა და დედოფლობის. თქვენც დასტურ-დალოცვა მუდამ მამა-დედა... ახლა რა პირი შეგურავთ ძველთა და ახალ აღზევებულთა ჩვენს ქვეყანას, სიძლიერის დროს თუ ახსოვს ასეთი გათოშულობა? მებაძიანეს ვითხოვს!

შ ო თ ა. არა, მწიგნობრობა დიდგვაროვანთა ვანდგობა, მოგებ-სენებთა, ხშირი იყო. მაგრამ ასეთი ერთობილი ფიც-გაფიცვა დიდი ბურჯის მარცხნივ და მარცხნივ ჯერ არ ყოფილა ჩანს, ახალი ვითარება ვასწავლეთ... იქნებ ცაობნობის განვითარების ახალ თავფურცელსა გავწერო! დიდამიწის ოთხთა მხარეთა მუხრამ, საჩვენებო, მკვეთარ თავისებურთა, მე ვიტყვოდ — სეტიკოვლის სპუარო ჩა-შორაობით იგი ახლა, ცქიძოდ, აღარც ერთი მხარე არ არის — დიდი მიჯნის — დიდი საქართველოა დიდ არბთა საბრუნავიც ახლს აქ არის! მარტო გვარბრათულია აქ ვედარ გასწავლას საბიძგელს სრულქართველობა — პიროვნული და ეროვნული, კაცობრივი თვა-დასწავიერითი თამარ მეფეც ხომ ძლიერი, განუყოფელი, სრულიადი საქართველოა!

ა ხ ა ლ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. მართალია, შოთა, მართალია სრულქართველობა და თამარ მეფე!

გ უ ზ ა ნ. დარბაზს მანვე მეოცნების სალაყობოდ ნუ გადავიტყვოთ, ორბომ მეომრე ჩვენვე შეგვიქმნება ეს ხავეალოდი! მას ხომ დიდგვაროვანი, კარგად შემეცნებული მიზანი არც გააჩნია, უსახო ტოტოლვა აქვს მხოლოდი!

შ ო თ ა. ყველ დროის დიდგვარების უმნიათ მწერლობის გულწრფელი უტოვებლობა, პირში ან ხაპსებურებს სწრაფ, ან ბოქლო-შეხს... მაგრამ ეს არ უშველის თით ხელმოცარეობა საქმეს!

ვ ა რ დ ა ნ. ჩვენ მეფის სიტყვას და შეტყობას მოვითხოვო, მერმე ნახეთ ჩვენი კეთილქართველობა... არა და, მომიზინება ჩვენი აღივსო!

თ ა მ ა რ. ეფუყოს ყველას — აღმოსავლეთით დიდი შემოსევა შხადდება... ჯარისმგებრთველი ერთა წინააღმდეგ, მიზანტია კი ხავეალოდ მკარავებს მეწინავეობას ჩვენ უფლებად შეუძლით მიზანტის შეცვლა, არა და ჩვენც იმავე ბედს გავაზარებთ!

მ ი ქ ე ლ ა თ ო დ ი კ ო ს ი. აი ქვეშარიბად დიდქრისტიანული გზა და მიზანი!

დი დ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. ან მართოთ მიზანს ვიზარებთ! გულით ვიღებთ ჩვენწერ იყოს!

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. ჩვენს დროშაზე მვეც აწერია, მაგრამ კიდევ სხვაც — ერისთვის საჭიროებო!

და ვ ბ თ. მოუფსინოთ უფთოდ-არსლანსაც...

დი დ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. უმცრობისა წვალით... გაცულებით შეფუცულებით!

(მოძრაობა)

გ უ ზ ა ნ. დიდგვაროვანთათვის ადარ ყოფილა ადგილი დიდ საქართველოშიც ჩვენახათ ადგილს!

ა ხ ა ლ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. წაღით წაღით! წაღნი წაღნი წაღნი და წაღნი!

და ვ ბ თ. ვიდრე მეფეთ მეფე აქ ბრძანდება ვიდრე არ შევთავსებმდებოთ... ვერც ერთი დარბაზის ერთგვანი ვერხად გავა!

(სარბათ მოძრაობა)

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. გისმენთ!

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. ერთმართველობა, შენ ნათელ სახაპსმეფეშაფო მეფეო, დღეს საქართველოს ერთობისა და დიდებას ნიშნავს, მაგრამ ხვალ, ვინ უფროს, რას დედარება! საით მოაზრებუნებ ამას დიდგვაროვანი ერთმართველობის ერს ერთგობობა უნდა ერის საფუძვლად და არა ამ გორბობა და ზეათა სადაოდ და სავიკრო თანადროს!

დი დ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. როგორ მბედავს ამა, დაზიხდელი დაწრეული ანა აქვს ამოსავლები!

ა ხ ა ლ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. მოუფსინეთ! კარგს იტყვის არა გიამათ!

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. ამაღ ფიცი-მტკიცე! მივიღია ახალ-გვაროვანი, ახალწარუთ, წაყინებარო, სოცდაგრო, მოლოტკერ-თა, მრავალმხარობა და ერის დიდ უმრავლესობას...

მ მ მ ბ. (მარცხენა მხარეზე) აქ ვართ! აქა ერთობლოც ყველას მივიღია!

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. თქვენს წინაშე წარმოვდგომო, მეფეთ მეფეთ ნუ შეტყობთ წერტა ჩვენ და წურც ერის მომავლს დიდგვაროვანთა ფიცი მოვითხოვო, არა სახალსში, როგორც დარბაზის ერით, არამედ სხვაგან, ისინი — კარგის დღემს. შიგ ერის რჩეულია სხვაგან — არა გვარბრათულით, არამედ ნიჭითა და ერის წინაშე დამსახურებით. სახალსისა და კარგის თანხანებას ვითხოვია ერის დიდებას გავმსახურეთ თავდადებულად!

(საერთო მოძრაობა მარცხნივ თუ მარცხნივ)

ძ ქ ე ლ დ ი დ ე ბ უ ლ დ ი. ეს რა ვცხისმი? რა კარავ? აქ მდაბობთ ამბობის სენე ტრიალებს!

ვ ა რ დ ე ნ ი. აი, უტყვობამ საღ მივიყვანათი ერისა და ტახტის ხსნა მხოლოდ ჩვენა ვართ!

ა ხ ა ლ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. ს ხ ვ ა ნ ი. კარავის ერი! კარავის ერი ფიცი და კარავი ქვეყნის რჩეულია!

გ უ ზ ა ნ. მერმეშე, შოთას მანვე მოცნებების შედეგებია! ეგ არის შეთვისება!

შ ო თ ა. მე ბრალდების არ მუშინია ამას მეფეთ მეფე გადასწევებს. სახალსო გზად უმცრობის ირჩევს... განმართული ერის ისტორიამ კი ყოველ დროს უნდა მკოვოს თავისუფლების ბუნებრივი განვითარება! კარგის! გარბრათულია უფრო მართებულა, ვიდრე თქვენი უტყვობა და მავი გაფიცვა!

მ მ მ ბ. თანადროს თანაგანება! თანანებობა! დარბაზის ერი... კარავის ერი!

და ვ ბ თ. წესისათვის დარბაზისათა!

თ ა მ ა რ. ახლა ყველას არბ ვიციო, მარცხნივ მარცხნივ, შუაგულშიაც! ახლა შუაგულში დავახალბელო!

და ვ ბ თ. ანტონ მწიგნობართუხუცესი, ყოველმხრივ შესაფერისი!

ქ ი ა ბ ე რ. სხვა — კათოლიკოს-პატრიარქი მიქელ-ათაოლიკოსის ერგების და შეფერვების!

ა ხ ა ლ გ ვ ა რ ო ვ ა ნ ი. ანტონ გლონისთავისძე! ყველასათვის მისანდობო ყოველი სკითით აღსავსე!

თ ა მ ა რ. იქნებ ორბვე ერთად!

მ ი ქ ე ლ ა თ ო დ ი კ ო ს ი. მოგახსენებთ... (ძელებმარტო თავად ასწევს და ზივანდება თამარს) დღეს მე თავად ციტირებ ძელებმარტო, უწინდელს და უძლიერესს გვარი აღმოსავლეთის ქრისტიანთა! ჯარისმგებრთველი მოუძღვრად. ავიერთს ცაცო. ბეშპარტად ყოველი სკითით აღსავსე, შევყენე ქრისტეს უპატივის მონაღ ანტონ გარტყობა, მეთურობება გვარისმგებრთველად. იგი ჩემი ბედის არის, ჩვენც კი ყველაში ან გვარის ზელისანი ვართ... გვარაველი მისი ძეძლი!

(ჯვარს გადასახავს, მიეხებულ თამარს. იგი ემთხვევა გვარს).

უ თ თ ლ უ ა რ ს ლ ა ნ. (ხმაღმწერად) ზედავთ, ჩის ჩადის? ჩვენ შუამავალი განგვავდალა, თამარ მეფეს — მწიგნობართუხუცესის!

შ ო მ ა რ. ჩვენ შეთანხმებულია დიდგვაროვანებთან!

(მარცხნივ შეუფოთება, მარცხნივ თავშეკავებული ქმაყოფილუბა. კათოლიკოსი დავითსაც დალოცავს და ახლა ანტონ გლონისთავი-მეს მიმართავს.)

მ ი ქ ე ლ ა თ ო დ ი კ ო ს ი. ძმაო, ქრისტეს მისავ! გარეველი და ხანონ მამაო, განიჭირეთ ყოველ მხოლოდო საქმეთაგან და ჰა — იტირებ გვარი ენე ცხოველი ჩვენთან არს დღვრიო — ერთარხსა, სასახურის!

(ჯვარს გადასახავს და გადასცემს)

ეკლესიის მამანი აჰინი

დავით. ახლა მწიგნობართუხუცესს სარჩევი გვეყავს
ვარ აღა. მეფეთ მეფეთ, იქნებ ერთი კეთილწარმოი არჩევა
მისხნო... (თამარი ანიშნებს)... იქნებ ჩვენს უწინდელსა და უწე-
ტარებს ერთდროულ შემავალს შეთავაზოთ და გადითარინოთ მწი-
გნობართუხუცესობა. ეს უნდად გაუფიქრებლად შეაქალობასს
და ჩვენც თავიდანვე დარჩების სწინდრად ჩავთვლიათ ამაში
თამარ, გერ ერთი გადაწყვეტილი. თუ შეგვარად ვიდებთ პაპ-
თავართ... უფიქრ-არსლანმაც ვინმე დასახლდოს...

უფოლუარსლან (შეუფიქრებლად) შოთა რუსთველს ვიბო-
ვით მოწოდებოდა... პატივი დავცდი
კახაბერი არა, არ გვიდა... ეგ „აზნაფას“ სწერს და სამუ-
დამოდ თავს გვეყის დიდგვაროვანთა ახალ, გამოიწვევ შერთ წი-
ვის თხოვ დავუყავ!

გუზან. გააზნაურებული მამიო ხომ რა არის და გამდაბიო-
რებელი აზნაური რაღა იქნება?
თამარ. რას იტყვის შოთა? რას გვიჩაჩა.

შოთა. პირველყოფლისა — „გაწარწორებელ“ შიკონებნებასა
ერს ყოფილივის ჰუვას გულმდრეგი მეთავისენი და პიო უარები
თუ ისინი ქველის სათავეში მოცდევინა... მძელ გვირავ! იცის გლ-
როზობა და გადიდებ... დაუდევრობა ადამიანის მამართ... დაწო-
რბოების იმედ... ხოლო ვინც სხვას ჩაგრავს, თავის წრეგერეს იმ-
წაღებს თავად! წინ გაიხედოს!

ანტონ. ეს ძველგვაროვანთაც შეეხება და ახლგვაროვანთაც!
შოთა. უკულის ვინც სხვის უფლებასა და ძალაზე აგებს თავის
ძველიობაზე ბედნიერებასი დამინებულ ერს კი ერთი გასაკვები
მოწოდება აქვს — თავისუფლების ბიძა!

გუზან. წინ გასახედო... საძიებელი, ახლა რაღა გვაქვს.
წლიდან — წლიდან ვართ, საღვთოს სიქი! უყოთ გაქვს რაე
საოქმელი!

შოთა. ერი ერთდროულად სულდგმულობს წარსულით, აწმ-
ყოთი და მომავლითაც უკველ შეგნებულ თაობა უნდა ეცადოს —
ისი ხანსა — იურის ხანად იქცეს მის სამშობლის ცხოვრება-
ში... და ის ერთ თუ კაცი, რომელიც მომავალს ვერ გრძნობს — დი-
დაბუნებრივად ერთ თუ კაცად ვერ ჩაითვლება! კაცის ღრმადრადიან
წყაროსავით უნდა იყოს — თუ მიწა გაუწერა — გაშრეს და არ
აიშრება!

უფოლუარსლან. ეგვც შენ, გუზან ტაიელი, რუსთველუ-
რი დაუხუარ!

შოთა. დიდი მჭენის დიდი ერი ვართ! არანბი, სპარსნი, ზეარა-
შხა, ინდო და ჩინნი, თურანნი, ბიზანტია და რომი, მოფრანგნი,
რუსნი... ჩამოვთელი სხვათა — აი ჩვენი წყდომის სპეარო! ახუთ
გაქვარდინზე განა მარტო დასპარტობდნი დთაერშობენ, არაჟედ
მომოიდან დიდი აზრებიცა და ზრახვებიც მოწინავენი, წრგნებიცა და
მეცნიერებიც!

გუზან. ეს ყოველი ხილისუტრის მეწისქვილმე იცის... რა
საოქმელია?

შოთა. ის საოქმელია, რომ ახლა ჩვენ ამ დიდ გზებს უტრის
მეწისქვილნი კი არა ვართ, როგორც ზოგს ჰგონია, არამედ შეგნე-
ბული მფლობელნი! არა კარნაქტობობა, საყუთარ წისქვილში დერ-
და, არამედ კარის ხნსა ფართობი მაგრამ არც ცდის ბაჟა და
სრული კარნარდებულობა ვიგნებოს... სიყთისათვის, თავისუფალ
აზრებისათვის კი ვადათ ყველა კარნაქტნი!

დავით. ვაზა ბძენ მგონისა კარი შერისგებ უნდა იყოს დაბ-
შული, თორემ ვაზაბათვის — უტრიათელ ღია!

შოთა. ჩვენი ერისმოთვლება არც აღმოსავლეთის გაუციო-
ხავი მტარავლობა, არც მონარტორი, სასაბეროვო ზებუნებრივი მა-
რტოდ მიაჩნია იგი, უპირდელუბნა, ჩვენებურ ტოპოა ერთიანობას
არა დაუყოობას ენერჯიბოს... უმდინაფუტობის საფუძველზე წარმო-
შობილი! აქედან ადარც მდინაფუტობამდა გაუფიქრო გზა!

გუზან. რა დროს წგნობიერი ქადაგება, რის მმდინაფუტობა!
თვლით თვალად თვალის წილ და კბილი კბილის წილ მებრე ჩვენც
იყოს საჭვენი საქმი!

შოთა. მაღალი წგნობის გარეშე — ყოველგვარი კეთილი
წინხელა — თვალმაქუტური მოჩვენება! უსწერი ზღბები თრასლ-
როს, არაად არ გაქვიბებულა კეთილი საჭვენი საქმეს... არც თვა-
ლი და კბილი, მაგრამ არც უხადებლდობი მებრე ყმის ძველი არა-
კი!

დიდგვაროვანნი, სამდღედ ელონი მამ, რაღა ქვეყნული
რადას შეუხავს — ძველ სიბრძნეთა ურჩეოფელი!
შოთა. ადამიანობა — ადამიანობის წილ! სიყვარული —
სიყვარულის წილ! კაცობრიობა — მმდინაფუტ ერთი სამყარო და
ჩვენი განათლებული სამეფო — მმდინაფუტ ადამიანობის მეწინავე!
აი, ჩვენი მწრწანა ეს უფოთ ნადარტე და გერ განწარმული!

გუზან. შენ ძამო „ნადიციო“, გირჩეე ახლ შორსკება დაწე-
რო, „მმდინაფუტობა“ გალუქოს... ხოლო ქვეყნის შენება და მართვა
— შორისა წუ კი გოიარ!

შოთა. კარგი რჩევა, ოდნე დავგანებელი — უყვე ვწერ...
და კეთილი წიგნის განწრა, ჩინს მოგვანებ წაღლები არვის ეცონოს.
მგონისობა და ქვეყნის შენებას კი საერთო ბევრი აქვო...

გუზან. სხვები ბი, სახელდობო?
შოთა. გულწრფელობა, უნარგობა, აზრი ცხოველი და ყვე-
დასხვაისი სავალდებულო უღალატობა თუმცა, ზოგი არცერთს არ
სთვლის სავალდებულო!

უფოლუარსლან. ეგვე შენ, გუზან ტაიელი, კიდევ ერთი
რუსთველური!
თამარ. მეორე შეაძვალდა — შოთა რუსთველი! ორსაც შე
ვასახლებ — მამდლოსანთა, ზეშუაკიქოსდა და კრავი ჯაყულს.
დავჯილით მათ შეთანებრონ ერთმართველობა, თანადლობა, თანა-
ნებაობა!

გუზან. ჩვენ ჩვენას ისიხოვო, რაც მივცავც მამოქვენის
დროს და არა შეგნებულის ხისებ უკრულ „კარგებლობას“...

უფოლუარსლან. ვადაბა! „კრავის კრის“ თანადგობა
ვით შეთანებობა გუგნისონაშა შერჩეულიდან ძველგვაროვანთა!

გუზან. (თამარს) გულზე მოითბეთ და აკი დარბაზე უმა-
ღლესი „კრავი“ მოიხიზოთ. მურგელობით სარგებლობს. თორემ
ვით გამბედავც ეს მმდინაფუტ კეთილქიმა!

უფოლუარსლან. შენ კაცქიმობა გირჩენია ძველგაშო-
შეულს სრულ განდგომისათვის გამბედაობა არ გყოფიოთ, ერთგუ-
ლებისთვის სწორად გული ზეავი და მრუდე!

გუზან. მაქციტრა, ზუნებისა! აკავალი!
(მიუქვს). სკარამანგს იფლებ. დანარჩენი ძველგვაროვანნიც
ისობრებდ სკარამანგებს. ყველა აღუტრელია. ახლგვაროვანნიც თე-
ორიაბტულა მოსახლენებს ვერცხვებ მოიადებენ. ისინი შეპატროლე-
ბას გამოაჩენენ. ურთიერთს მძიმე ნაიყოთ უახლოვდებიან. შეაში
მყოფთ საშველდებულება ზედა მრისსაცვე ვადაცვლი...

უფოლუარსლან. ცხრა გზის გამყვინი შეგბრელობით
ვერ დავცემოთ ზარსა.

გუზან. ახლავ ვაგათავებ, მეფეო, შენი სახელით!
(იძრობს ხმალს, მიუჭრება. უფოლუარსლანიც ხმალწამოქვილები
დაბეგება და გაუცქნულეს).

უფოლუარსლან. შენი სახელით, მეფეთ მეფეო!
(დანარჩენებულ მარჯვნივ თუ მაკნინო ხელს იყრავენ იარაღ-
ზე, მაგრამ თავს აკევენ. დავითო გამოაჩენს შეგბრელობას).

დავით. ვითარ მზედეთ ხმლის მოწოდებას მეფეთ მეფის წი-
ნება!

(თამარი წამოდგება, მარჯვენა ხელს ოდნე აწევს. ამობრავებულ
დარბაზის ერს ერთბაშად, ადვილზე ვაშუშებს გუზანს ხელს სტა-
ციკენ დიდგვაროვანნიც. უფოლუარსლანი თავად დაუშვებებს ხელს.
სწელი სრულებე ჩამოუარდება).

თამარ. იქნებ თქვენც ახარი გაქვო ოლარს ქვეშ, წმიდა მა-
ნანი!

მიქელეოთოლიოკოსი. ჩვენი ახარი — ჩვენი ჭვარი
არსი მეფეთ მეფეო! შენედვე დიდგვაროვანთა... ვითავე მათ და-
თ.თბარებასა და შერობებას!

თამარ. მძიმე დამნაშავეთა დაუსჯელობა ისეთივე მძიმე დანა-
შაულია ერის წინაშე, ვით უდანაშაულოთა დასჯა!

დავით მ მეფე. გუზან ტაილისა და უფოლუარსლანის
პერობა, მკაცრ სამართალში წვევას პირველ ყოვლისა, დარბაზის
კარის გარტების შეუწერებელი დარღვევისათვის (დავითის ნიშან-
ზე სარანგები იარაღს ჩამოართმვენ ორივეს) ჩვენი მებრე და გან-
სკითი, ვიდრე საერთო დარბაზი არ გასრულდება, წგნობისათ-
უხუცესობა ითავის მიუღე-კაიოლოოსნა. ათაბაგობის პატივი —
იგანე დიდებულს, დავრდობდნი ამირსპასალარ ყუნბასარს დარტე
შიდლი პატივი და კონება, თიგინე ლორება, ხოლო ამირსპასალარად
დადარტებს ზეპარი მზარტაქელი. მანდატორთუხუცესად დარტეს შა-

და ახალიცხელი. მსახურთუხუცესის ხელი დაუბრუნდეს ძველგვაროვან ვარდან დადანი. მეტურქლეთუხუცესობა—კახაბერ ვარდანიძეს. კთილწმანსურ აფრილინისძეს ერთკას მადლობა, მიეცეს ნიკი ერთგული ნამსახურისა, განწესდეს სპასლარად უოლოს ლაშქარში. ახალგვაროვანი — მეშენა სასახლე — შენაშენა, შენაშენა და ბაქურს მსტურპრობა სასახლესი შოთა რუსთველი, ჩენი პირად ნოხოცონი, მამათაჟარის, აწ წყინგამართუხუცესის თანმშობით, დადგინდეს გელათის აკადემიის მოძღვრად — მოძღვრის წყინგამართ თანამსახურად. ოხოთა შუამავალთა — დარჩენილ გამოაროვან ქავისმსვირთიელ ანტონ გარეჯელს — ყველა, უსულბლავ დაფიქროს... საღიყარი კი შოთა ანდრესიქას — უბრძენებსა და უსულბრფილესსა ჩვენს შორის!

(გვარტყვევლ წინ წამოწევს).

შოთა. ფიცავ ვაერთო და ვამალო ერი ჩენი არ ვეწუენო კაცობასა და მეფეთ მეფესა ჩემსა ვიწყო სიბრძნე სიეთისა, მოუვანობისა, მმადლიეობის, სტეტიცხოვლის სამუაროს მიჯნაზე ვიდეგ სასახლელ და ყველაშაჟის სასიქადულოდ!

ყველა. ფიცავ! ფიცავ! ამინ ამინ ამინ

მეორე მოქმედება

მესაზე სურათი

...მ ა მ ხ ი ს მ ა რ ხ უ ლ ი ...

(ამოშავალი მზე, წყალწითელს არე-ნაჟირ მადლა, მთ-ზე—გელათი. მდინარის პირას, ბუკობზე სოფლმენ შუბისანი სარანგნი. პირობითად გამჭვრავლ კლდეში ჩანს შოთას „სულეგრ ძმავა და მოწვეთა“ ახლგაზრდა წყინგამართა გუფდი, გრანგილებმა გაუშლით და ერთად კიბხულონ)

გუნდი. ჩემი აწ ცანთ ყოველმან, მას ვაქებ, ვინცა იქაა... ესე მიჩნს დიდად სახლად, არ თავი გამოქიქია! იგია ჩემი სიოცხლე, უწყალო ვითა გქია; მისი სახელი შეფარეთ ქვეგრეთ მიიქვას, მოქაა... .. თუცა ქალია, ხელწმივედ მართ ღმრთისა დანაბადა; არ გათნეთ, იცის მეფობა, უთქვენოდ გვიოქვანს კელა და; შეუთა მისთაბერ საქმეცა მისი მუნბრ განაცხადა. ლეციე ლომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნუნ და ხვადია... (შემოდის ქორ-ფერხულა, ხურჩინებ და საქარეველაკებულ)

მთხრობელი. ესეც წყალწითელა მთავე გელათი, შეგვიოთ მისი მადლი!

სარანგნი. ჰეი ვინ ხართ! სად მიხვდით? მთხრობელი. საქართველის გზაზე მივალთ და ის არის ვის რა ციოთება? განა კელავ დიდი თურქობაა? დიდ ქართველობაში ვართ მწვიდლობიან მეფობაში!

სარანგნი. სად მიხვდით? სადა მეთქი?

მთხრობელი. შე კი კაცო — გელათში! დავით აღმაშენებელთა, დაილოცე მისი სახსენებელი... ჯერ კიდევ ასი წელია წინათ მისი მოწვეულები ვართ! თქვენ თავად ვინ ხართ? არა, მამინდელი განწყვეტობილი თურქები ხომ არ ხართ?

სარანგნი. ძიაკაცო! ახლა რას ვაგრობ... ჩვენც ქართველები ვართ, ცოცხლებიც... სარანგები ვართ. დავითოვან მეთელი სა-უფრონი-მეფეოვანი ამოსული ვართ ამბითა და შოთას ლექსების კითხვითა... თქვენ კი ვინა ხართ ქლამან-ხურჩინიანნი?

მთხრობელი. (შეხიადებულად) საყდრონი-მეფეოვანი! ჩვენ კი სახიზნელები ვართ!... .. უბრალო ამბავი! კი ჩვენი შოკონილა! (ანიშნებს. საყარეველ მომობარეველებ)

ქორ-ფერხულა. მოვდივართ ურაკარაკი — მოგატყვას ათასი არაჟი!

სარანგნი. სწორედ დიდი ვინმეები ყოფილხართ, სპაციონ! ახლა მაინც ვინ მოგვიწვიოთ ამ დიღას ძალზე? თაშარ ზეუცი?

მთხრობელი. არა, ჯერ ადრეა... ბერავ დიღის მწეს ფსანი დაეკარება!

სარანგნი. კათოლიკოს-პატარაკი, იგვე წყინგამართუხუცესი, იგვე ადამიანის მოძღვარი მოძღვარი... იგვე... .. მთხრობელი. არა, გრძელია! ახლა დავს დაეკარება თუ...

სარანგნი. მსახურთუხუცესი ვარდან დადანი? მამახურა. არა, ზევავე... ლხმიად დგავადგება საყლაყლაში!

სარანგნი. რა წუნიები ყოფილხართ! მოძღვართ მოძღვრის თანამოსხუცესი — შოთა რუსთველს ვიბოუო... ის თუ ვაარევეს თქვენს... სინაშენს!

ქორ-ფერხულა. მოცე კარგაა მოყვე! სარანგნი. იცის ცნობა გვიდნით, მვარამ ახლა იმას თქვენთვის სკრამ? ერის წინესა სწრეს! ნათევი უყვე დაწურეთი... ხალხს უყვე ზეპირად დაუსწავლია, თამარ მეფეს წაუციოთხას — უტრიაო!

ლერწამა. ესმე. უტრია? მამახურა. კათოლიკოს-პატარაკს! სარანგნი. იმას კიდევ — უყვარიაო. აბა, ახლა თქვენთვის ეკლებია!

მთხრობელი. შენი ნაშინი ნიეც... გამოხედოს... თავად ჩამოვა!

(ქორ-ფერხულს დააწყობს. სარანგი თიხურა შემოქარებს ხის სარაყენს. ტარიელ ვანზე გავ)

ქორ-ფერხულა. ერთი მოყუე, წულისა პირსა, გულჯავრისა ჰგავდა გმირსა,

ცეზუნ და არ ეუბნებ, ხელი აფრე პარას... (ტარიელა მითარხასა და მწვილდისარს ამორიალეს)

მთხრობელი. ადრეთ, აუჯარენით ჩემი ედემ და ოპარე... .. ის ციე ქუთ მოჭვარეთ, ვინც არის ქვანა მწოდვარე! (შემოდის შოთა, ხელთ გრანგილი უჭურა. კლდეში ისეც გამოჩნდება გუნდი)

შოთა. მოსულან ვეფხისანნი?! მამახურა. სხეც ბი. შენ კაცო, კაცო ვინ ხარო... შენი სახელი გვითხარო! (ტარიელ წამოვარდება და უმუხრის შოთას. გუნდი ამოძარავლებს)

გუნდი. ერის შოთავ და ხალხის ტარიელ — კეთილი იყოს წუთი თვენი შეურისი! შეუთი შეურის წუთი იყოს კეთილი — ხალხის ტარიელ და ერის შოთავ! დაილოცოს თქვენი შეხედვრა, ბრძენი მგონსიო და ხალხში ნააოვო გმირო! ხალხში ნააოვო გმირო და მგონსიო ბრძენო... შეხედვრა თქვენი დაილოცოს აწ და მარადის!

ხმაოქრულა. (პარალელურად დარბაზში) ნახეს უცხო მოყმე ვინმე, ჰედა მტრობად წულისა პირსა შევა ცხენი სადავითა ჰევა ლომსა და ვითა გვარსა... ხმარად ვესხ მარკალტი ლვამ-ახვარ-უწევარსა, ცემელსა ვსადი დათურვილა, გულსა მღურვად ანატრისა...

(ტარიელი მითარხს გაავადებს, შემობრუნდება, ისარს ვატურცი-ნის, თავდაც თვალს ვაგვარებს. როკავს ქორ-ფერხულა, დინჯად ირხვეა ძლესი გალანდელი გუნდი)

ქორ-ფერხულა. ერთმა პირქუშმა მოყმემ, ცხენზეთქით ჩამოარა...

წალბა ნამიშინ ისარი — უკულდა დაატრიალად!

ავთანდილი. მომპაღენით ავჯარო, ცხენი ახლოს და ახლოს!

მოუხედვად გამოშვით — არავინ დაიმძობსო! (ავთანდილი აიღებს ისრებს, შვე ბაღდადს დაადგებს, თურს წაიღებს და ვადს)

ლერწამა. (ნლაბით) ვაიგეთ, ხალხო, კეთილო — ავთანდილ გაიპარა... .. სამოცდა სამი ისარი ქარქაშში ჩაითვალაო...

შოთა. თავად ვეახლები (ხელს წავალებს გარჯილი) ავად-
მის ზარის ჩამორჩევის დრო არის.
(ზარის თოქს მიეტანება)
ანტონი. (წეპარებას) არა, ნურც ჩამორჩევს... მამათავაზა
აქრძალა...
შოთა. აკრძალა თუ მე აშირტავა... უკვე მასც წაუთოხხავს...
ანტონ-ბატონო, მამაო და მამაო ციცი შენი გულუციურად... წუ შო-
პიტობრება სათქმელს!
ანტონი. ხელში დაუხვან... წერად ჩემი გადაწერაობი პირი.
ვინ მისცა ნეტავ: შენ — მგოსანს — ვერ გითქმენს, თავისუფალ შო-
პიტონებს... მე — ბერს, ჭვარის მტვირთველს, რა დღეს დამაწეებს!
მაგრამ ან ვნახო, შენთან მივლელ უკვავია?
შოთა. შენს ვინაობას არ ვაგაპრადებ... ხელნაწერი კი მე
თავად მივცე... დასაფარავი არა მაქვს რა! ხმა მომწვდა, არ ვათქვი-
ვინებს, რომ მისგან დაშალულად ვერა?
ანტონი. ნართლი ხარ! სურვილი ბედისწერაა — თითო იმავ წი-
გნში სწერია ზოქმეტი ჩემი თხინვა — ახლა ყველაფერი დამოძე-
ოლონდ გაასრულე წუნეი მარადი და რაც შეიძლება მალე... ნურც
მისცემ დახლი გაითოქნის საბაბს იავ გულმუხვიან, ჩარჩავიდა... აუ-
ფხობსტავანის! შერქმედეს შეუფერხება აუდიზის დიდ დლე კი
გადილო, შენი მოძღვრული სიტყვა, თავად აჩურებს ქადაგებას —
„არსენ იუდათოვლის დიდი „დოქტორი...“
შოთა. ვიუ გულმუხვიან „ქაქეთის ციხის“ წინ? ამის გარდა
— როგორ თუ ყველაფერი დავუთმო — გაეწინარეს?... სიცრუე
და...
ანტონი. ...ორპირობა ავნებს ბორცს, მერმე სულსა! შენი
ტაქტები და სხარტულები უკვე მერცხლებიანი დაფრტეხილ მთელ სა-
ქართველოში მაგრამ სადაც არა სცემს — არა, გალსა — მოთაინება-
სცემს და რაც უფრო მართალი ხარ, მით უფრო დიდი მოთაინე-
ბა გმართებს!
შოთა. ანტონ კეთილ-ბატონო! სა სამოთხე იქნებოდა, სულ შე-
ნისთანა ხალხი რომ იყოს დედა-მინაწე! მაგრამ ვიდრე არა — თუ-
ნდაც ბრძენი, თუნდაც ნებით აღსავსე, რომელსაც არ აქვს დათოზო-
ბელი, სამკვდრო-სასიცოცხლო თავშენაწირი, მგონობას ვერ იქნს,
ერთობა-გაუგებლობის დაწერად რომ იყოს კიდევ!
ანტონი. განა არ ციცი — არ დაშეიწყები გულმუხვიან ციცი,
რასაც შენ სწერ — როგორ დასწერდე? ვაივავე მაინც და მტრეც...
მუდმივი შოთა მახლესი იცი შენ, რომ ნანდაბან წუნეი, მის დაწერ-
ზე უფრო საჭირო ხდება? წინეს ტყვიებენ, დაწერს კი თავიდან
იორკონი... ან, უკვე დავით მეფე თავად მომბრძანდება!
და ვითი. (ფურცლის) „ქაქეთის ციხე“!
ანტონი. ვაჭარტლება, მეფეც ბატონო... მალე „ქაქეთი“!
და ვითი. მართალი მეფეთ მეფეს, ერთი სული აქვს! (ანტონი
გამორითმებს შოთას) შოთა, უნდა გულში ჩაიჭირა ქართველურად,
როგორც შენი ქების ცოცხალი სახე და თანამედროვე (დადაბევიც).
შენ რომ კლამასა და სიტყვას მოიქნე, მე ამისდარად ხშილს მოქ-
ნევა რომ შემეძლოს — საქართველოს ადარც ერთი ცოცხალი მტე-
რი აღარ შეულებოდა!
შოთა. რა ციცი, მეფეც ბატონო! მე კი ჩემი „კაპლბის მიქ-
ნეა“ მტრებს სულ მიმართავს!
და ვითი. ან, ხალხ მოყვრებს!
ანტონი. წინეს განსაკითხავო მტერი მტრობს, ვიდრე
მოყვარე მოყვრობს მათ შორის გვირგვინისნებცი!
და ვითი. მართალი ხარ... საჩუქარეც კავს... შენს გამო შე-
ფეთ მეფეს და მეც არ ვაგვტყობს. იგი კი მაინც, მთელ „ზნაინა-
სა დახის“ დამაშურადა ცრემლითა დენისგან... ახლა „ქაქეთის ცი-
ხეს“ ითხოვს!
შოთა. მისი სახელით ავიღებ, ფერხებით დავუღებ!
და ვითი. შენ მივლელ ერთ-ერთი მომობრად, მშენაცხად, ხელის
შემეშინებ... მეცის მუხუნის — ლომა — ხმარება უშობს, ფარ-
შიმშერისა... მეფისა წმის თამარისა, დაწუბაბეს, თმავიშერი-
სა... ან და „მთაწერეით ტარილს, ტრუფადეც უნდა სენება“...
ან კიდევ „მთი სპითა გმირთა მონათობა სქირს ერთმანეთის მონე-
ბა“! შენ შოთა ხარ, მე — დავითი... რომელი ჩვენგანა არის ტარი-
ლი? პირდაპირ გკითხავს შენ იცი, პირმკვლელობა მიყვარს!
შოთა. რთვეს მე — ტარილის უბედურებება, ველად ჩობლად,
დუჭბირი მერგო... შენ — მეფეც ბატონო! მისი ბედი, სისარული
და გამარტვება!
და ვითი. მ. მტრე, რატომ არ მაქმეც სახელს?

შოთა. დაგარქმეც, ბოლოთქმამი უსათოოდ დავასაუბრებ!
და ვითი. ჩვენ ტოლები ვართ. ყველაფერობრებიც... შენ დღესვე
გწამს დედაბრები!
შოთა. იგი — დედაბრები ვინ არ სწამს და არ უყვარს საქა-
რთულეში?
და ვითი. არან, ნებრტიან... მაგრამ შენ სხვაა შენი არ არადა-
ანხარი ძალითა და ციხით გწამს... მეც... მაგრამ შენი სუყარეო! უფ-
რო მიწერილი!
შოთა. არადადამინდებო, მერმე ვინ დაზნულის წმის ქებას?
და ვითი. ვინაინს მაგრამ ზოგ ვინმეს არ იაზება! ჰქვია შენი-
ფიტალი (განახლება). შემობრძენი მეფეებზე, შემოაქვით აბჯრედი და-
წყობილი ტარჯილებლის დატყობი, დააწუბონ მარტენა კათედრებ-
და გადინა! წუნე, აზრავლ ქებაინ, აზნარი, აზნანი შენი ვეცხა მდ-
ლიხსა და ბუნების ნადაწუ... შუბი და ოლარი მაინც უფრო ადგი-
ლი საუფარიცა, ვიდრე შოთა სიგრიბს გარბნობო... თუ კი ეტე... ინ-
ფიცი-ბაიბა-მთლადანანაზარი გავქვს მოცუდელო ერთი რაჯეც —
დაც ანდრეოტი გავქვს — ახლავ შენ გასარავლელად მერმე შე-
პითეცი და ჩემი ხელედან გავედის ერში... შენი სახელი, ჩემი — შო-
თა ხელი მტარეოთი ვინც დაიდურსა სწერს, მან ყოველთვის
რილი ბედი და ძალისა და გადვინის არის მისი ქიხილები!
(კვეთი შევი ითხება, ქორ-ფურცელა და გენლი)

გუნდო. ვა, სოფელი, რაშოგან ხარ, რას ვაპრადებ, რა წენ
გბრისა!
ყოელი შენი მონდობილი ნიადგეცა ჩემებრ ტრისა!
სად წავივარ სადაფრას, სად აღუტყრი სლდო ძირსა?!
მაგრამ დღეც არ გაწერასა ცაცსა, შენგან ვანაწერა.
და ვითი. ჭერ არ დაეიშოვარება და ლექსის ზარი ჩამორტყე-
და... უკვე შენსა მტერიან ხალხში!
(კვეთი შევი და ხმა თანაობი კლებულობს)
შოთა. შენც გეხსის განა — მეფეც ბატონო!
და ვითი. მემისს... მეც და აღბაო მიქლ-კაოლოცოსსაც. მა-
გრამ მეფეთ მეფესც არ დაფარავ — ბერი მტერი გვევს. აქ
ყელმთავრე ვაგვირავთა (საყვარე) ეს კი მე მიზნობენ დაშქარი
წურინას არის საქართველოში და მისი დიდების გზაზე განა მარ-
ტო ერთი ქაქეთის ციხე არის დასაბრძანებელი! ყველა მო ჩინე-ჩინე
საქვე ვაყვითო და ურთიერთის იმად გვიწინებს!
(დავითი გაღის. შოთა მიაცილებს კარმდე... გამოტრავებს სტო-
ვეებს)
შოთა. ქაქეთის ციხე (ჩამოუვლის თარობებს, გადმოიღებს რამ-
დენიმე წიგნს) „დღისმოქმედებება, „დოქტორი...“, „დიდი ნოთო-
ცონი“, „სახალღობი“ და მაინც დედამისის დედაჩარი ჩვენთვის
აღმანია და არა მტერთი... ყოველი აზრი და მზე — მარად აღ-
მაბის ირგულეც ბრუნავს თანაც არა ქაქთა ციხეზა მყოფი დამონე-
ბილი — არამედ თავისუფალი, თვითყოფილი აღმანინას მაგრამ
მსოფლიო არ აქის მარტო აღმანიო, კიდევ შრავალი ათასი რამ
მონახება, მოხონება, შოიწონება... და ცხოვრება არა სავცნებო
ჭერტება, არამედ დიდი კლევა აზრისა, ქვეყნის არისა... დაძაბული
ბატონო კაცო უყვანებებს მონახობებად (მოუღებდა ხელნაწერის, გა-
ტარებულად ჩერბალებს)

...აჰ, ინიშენ ნიშანი ჩემულისა რილისი
გადმეციეთა აღმბი, ჩემო, ერთისა კილიხა,
ხელდა დაგრიტს საწყალოდ მის იმედისა დიდისა...
რისხელი მომრუნდა ბობრად ჩვენგელა ცისა შუღლისა...
(შემობრძენი თამარი, გულზე მოუთხბია ვრჯინილი, დგას, უსმენს
შოთა ვერ ვაიგებს)
თამარი. (ფიქრი-ჩურჩული) — წერს აღბაო „ქაქეთის ციხის“
ბრძოლაშია (დარბაზში) აღარ შეუწეული... (მობრუნდება... მიღის
შოთა იგარბობს, შემობრძენება, მიეახლება)
შოთა. (ფიქრი-ჩურჩული) სულმნათი ჩემთან ობოლ სენცამი
გულმა მიგარბინა!
თამარი. (ფიქრი-ჩურჩული) ცოცხალი და უკვე უკვდავი!
შოთა. (ფიქრი-ჩურჩული) ბედ-და გარნილო დღეს ზომ იგი
სარულია საქართველოში!
თამარი. (ფიქრი-ჩურჩული) საქართველოს დიდი შუბლი —
ნათელი!
შოთა. (ფიქრი-ჩურჩული) სათნობა, სიბრძნე და სილაშავ
ახე საყირეველად და საქვენოდ ერთად!

თამარ. (ფიქრი-ჩურჩული) დაუცროვლი სული ჩვენი

ერისა

შოთა. (ფიქრი-ჩურჩული) მზე და სამშობლო ერთად!

თამარ. (ფიქრი-ჩურჩული) დღის მგოსანი და შიშველს ადამიანი!

(დღურუნებს გრავილს, ვალსაცვს კალამს და გვიღობს)

შოთა. იგი იყო კაწ წიგნი ამიოლო... „საქმის საგვარისი“... ქაჯთა წინააღმდეგ კალამ მიძღვნა ფრთა ფასურქნისა ფერულდანი მარად აღდგენის სახიერება ზარი, ზარი ბრძოლისა ჩემი სპირიტუალის კიდები, გელათის ქვეშე მარლავ ვამქვირავლი! ზარი ხალხისი ფიქრი უსაღვრო საბრძოლვე ქვეყნის კიდემდე! (ჩამორკვეს ზარს)... „ქაქეთის ციხის“ ბრძოლა დაწიყო! (ქვეითი აინთება შეუქმ. პარალელური მოქმედება ქორ-ფენიხელისა, ხალხური აღფრთოვანებით გუნჯის დანიქი).

შობო ბ ბ დ ლ. ქაქური და ფასურქნური ქორ-ფენიხელა. დამკა და კიდევ დარეკე... გელათ-ალმასის ზარისა

ლექოა ქაქები გარეკე, შოთასაც გაუხარა! ქაქური და ფასურქნური!

გუნ ბ. დღეროსა შემეღერე, ნოთუ კელა დ მხნის სოფლისა შრომისა,

ცეცხლს, წყალს და მიწას, პაერთა თანა ძრომისა; მომცენ ფრთენი და აღფრთხილე, მოგხვედ მას ჩემსა ნდომისა,

დღისი და დამით ვხვეღვილე მზისა ელვასა კოროშისა!

(უცერად შემოდის მიქელ-კათოლიკოსი, კვერთხს მიძიმე მოაბიჩებს, გრავილს გულმოდგინედ მოაფრთხილებს. შუქი ქვეითი ჭკვირება)

მიქელ-კათოლიკოსი. უჩემით ვინ დარეკა გელათის ზარი? ახვეებულ სულში (შოთა შეაჩერებს ზარს) ძღვეამოსილ, ჭარბათხუელ საკარავლოში, უჩემით ზარი არ დაირეკების, არა ვე კათოლიკოს-პატრიარქი გახლავართ, მოეცნებეთ, დიასი ვაზირთაბრძელებს... მომდღვართ მომდღვარი გელათის აკადემიისა!

შოთა. მე დარეკე ეს ჩემი ზარი იყო — თავისუფალ ადამიანისა იქნებ ახალ დამიანური ქემშარბების გაცხადებისა! აი, ნიშანი — ფრთა ფასურქნისა!

მიქელ-კათოლიკოსი. დღეროსი ქემშარბებისა!

შოთა. ადამიანისა...

მიქელ-კათოლიკოსი. დღეროსი ჩვენი შიშველი ნიშანი — ჭვარი!

შოთა. თუ ჭვარი, მაშინ ჭვარი ვაზისა!

მიქელ-კათოლიკოსი. ამაზე დგეთანხმებით უყოთ კალმის ნარსუქი წიგნი — მაშინ დაბადება, ბიბლია ძველი და ახალი აღიქვით!

(თაროდან გადმოიღებს, მარჯვენა კათედრამდე დადებს)

შოთა. მაშინ „ქართლის ცხოვრებას“ სხვა რამ ქართული წიგნისა!

(თაროდან გადმოიღებს, მარჯვენა კათედრამდე დადებს)

მიქელ-კათოლიკოსი. იქნებ ახალ აღიქვად გულისხმობ შენს „ეფესიბისტავოსანს“?

(სასწევს)

შოთა. თუ რწმენის მწვერვალსა და სიღრმეს მიწვევდი... მსოფლიო აზრი მრავალმთლიანია, კალსობერი განვითარების ბუნებისა. დღეს ეს კალო, ფრად წარმატებულ საქართველოში ბრუნავს და ჩვენ მას ქართული მნა და ხვავა უნდა მივცეთ!

მიქელ-კათოლიკოსი. შენ შეფიცავი აზრის მწვერვალებსა და სიღრმეს მიწვევდი, მაგრამ რაჯი რჩებილისა. შენ ადამიანისა და ვინმე საშვარცო, ხელახლად გასაჩენი და აღმოსაჩენი მიგაჩნის!

შოთა. მე რწმენით — თავისუფალ ქართველი ვარ, სარწმუნოებით — ქრისტიანი, მაგრამ უველო რჯულის შეწინააღმდეგე... რაღას შედეგებით?

მიქელ-კათოლიკოსი. შენი „თავისუფალ ქართველობა“ ავად სტაბილად მორჩილ მარშალდებლობისა აი, ჩვენი დავის საფუძველი ერთი და სამი შენი ქრისტიანობისა იცავ, შენ „ეფესიბისტავოსანს“ გაქრისტიანება სტორიად თავიდან ქრისტიანულად და მომდღვარი მგოსნობა, მით უფრო ასეთი ძალისა, მით დღითი სტრატეგიების მსახურად არ იქცევა, მერმე იგი საშიშია!

შოთა. მე არვის მსახური არა ვარ! ვარა ჩემი ერისა და საქართველოსა — კაცობრიობისა თავისუფალი მძინდნოცი ვარჯიშედი სიკეთისა!

მიქელ-კათოლიკოსი. შენი აზროვნება და ზნეობა, სხვა, არა ქრისტიანულ გზებით მოღის და ციხებს რაღაც ახალს... დღეროსთან ვე უველდფერი ნაიქვინა!

შოთა. თქვენ შოთის დღერით გვირდებით დასაბამიდან! შენი სიკეთისა და ზნეობის შიშვაკონებელი!

მიქელ-კათოლიკოსი. შენ მაინც უნდა რა ჰქვინა... „იყო არაბთის როსტევი... დიასი. იყო და არა იყო ჩა! (დამოუვავს გრავილს) ან — იყო სამხრეთის როსტევი მეფე დღეროსისაგან სუიანი... სამხრეს ქველდ მორწმუნე მოლოცველი, დიდ-ქრისტიანი... გაივთ თუ შენთვის ეტისი-დავავადა ვანავარბო...!

შოთა. ვაგაქე დამრწმუნებუ ფარბის აღარაფერი მეგულვით დიდამოწმე, მაგრამ აზრისა და სიბრძნის დამრწმუნებს რაღა ვაწეროდო! მა? „აშანი შარავანდელისანი“ დამიბახიწეთ, ხელი ამხლებინეთ! „ქანანი“ გამოაღებთ... ახლა „ეფესიბისტავოსანი“ ჭრ არ დამიშთავებთ და უვე მისი არისსა და ძარღვის შეუღავს მოითხოვი ან აზრი სად არის, ან მიწხე? ან მიწანი შეაღადობისა?

მიქელ-კათოლიკოსი. შენი „აშანი“ უაღსურეთ ჭვარი ქართული გზის შეუბამისა ვისი უფლებაც არის — მათიანე იმას ეუფოვისანი... თორემ შენისთან „სხრულქართველება“ ჩვენს მათიანეს — ჩვენი შეცდომების მათიანე დააქვეყნე!

შოთა. თქვენ წაგდელის ზოთით გსურთ წერა მათიანისა, ერს კი იგი თავისი სისხლითა და მოლით უწერია. და ვინ ჰკავებთ მას, დამიბახიწეთ?

მიქელ-კათოლიკოსი. ისევ უფრო? მე უანსაყელად შეგაგონებ ბებერი ცეცხლად, ვითარცა აუადიანობა შენი თანამოსაღდერობისა... სჯული კითხლ მენებნად უნდა დედას უველდფერს აქა! იმე-და მონდა... ახვე ციხეპაობენე შავილი, ჩაგურხავე, სხვანი... შენზე არააკლებ ვანწაყელუნი და ნიქებებულნი...

შოთა. და მერზე...

მიქელ-კათოლიკოსი. მოვაშოშინით...

შოთა. მოშინებით ფრთები შეუვკვეცივთ. ახლა მხოლოდ შენი ზებებებებ თუ დარჩენილან! ვიდრე დაქსაქული, ჩავანტული ერთი ვიყავით — ნათესავნი ქართველთანი, ვითარებთ ჩვენი სირად თავისუფლების შევიწროებას, მაგრამ როდესაც ერთ ჩვენი თავისუფლება და გმირ-მეღენიერი, ჩემს სირად სულერი მამადუნასაც არავსაგან არ მოვიფიქრო... მათ შორის არც მუდისგან, არც მუფოფსანი რჯულის მამით არ გვებჭიფეთ, მაგრამ არც თავს ვიდრე გასაქვლივად!

მიქელ-კათოლიკოსი. არ გვებჭიფეთ? (სასწევს შოთის ხელ-ნაწერს) არც ეს იმპარბება! შენ უნდა აკეთებდ ჩვენ საღვროს საქმისა და — ვებებქი შენ ფესვები წარმართული გავის საე-ქვეო კი მამისა საევეო, როდესაც მრავალთავის თითქოს უე-ველია!

შოთა. შენ დღერით ვიყვარ, მაგრამ გძულს ადამიანი!

მიქელ-კათოლიკოსი. შენ? შენ არ ვწამს, არც ვიყვარს დღერით!

შოთა. მწამს! ადამიანისათვის წმინს ზნეობივო, რომელაც არ თოქნის! თონდევ შეუფეროს, უნაწერი და უთქმელი, რომელიც სათიბობას გვისულდგმობებს... (პირგვარს ისახავს) ქრისტიანობამ ქრისტეს სხივთ გაართიანა დღერით და კაცი, ამიტომ მე უველავ უფრო მაინც შეგვიყვარებ ვარ!

მიქელ-კათოლიკოსი. სიყვარულსაც მანვე ჰქადაგებ — ზეციურს — მიწურის სწიპოს!

შოთა. ზეციური და მიწური უფრო ახლო არიან, ვიდრე ჩვენ ვეცნებოდ... მიწურობა კი სწორად მათი ზნეობითა!

მიქელ-კათოლიკოსი. სწორად მანდა ვარ! ჩაიყოთ, ჩაიყოთ... აღნაწულა მაქვს...

შოთა. ზეიარად გეტყვით! „დღერო, დღეროთი ვეკავები, რომელი მფლობე ჰქვენად ზნისა, შენ დაბადე მიწურობა, შენ აწესებ შიხსა წესისა...“

მიქელ-კათოლიკოსი. ეს უვე წარმართული სულის მკრებლობა! მიწური მიწურობისა „დამხდებელი“ — სხვანა და არა დღერითი სავაროდ, მანდა ნაიქვამა და ნავლობსმეკე, აღმოსავლი ვითარების ფრად მაგონებს და უცვლად დაუშვებლად მიმართა ახლა დაღიქვითა. შეფარული და უფრო მიქრობებული მათიანის წერა ვაღიქვითა... შენს ახლად წიგნს მართობის წმინდა სურნელი სულ არ ვაჩინა, მუშუკი და ანბრი კი ჰპარზე ვაბრი აქვს შენ დღერ-

(დაეცემა და სულს დაფავს. შემოხვევებიან, სვარძელზე მისაცემებენ. გულზე ხელს დაეჭრებიან. თამარ დავს შემპრწინებელი, მერე შევბით ამოსიწმინთეს. ზარის რეცეა შეწყდება).

თამარ. აღსრულდა!
ხმები. (ზევით და ქვევით) აღსრულდა აღსრულდა აღსრულდა აღსრულდა!

(თავითი კლავატარის აღნთობენ, მიტარს დახურავენ. კვერთხისც იქვე დაუღებენ)

თამარ. გლოვის ზარი, მთელ საქართველოში (მნათე ჩამორეკეს, მეფე-დედისი და კათოლიკოსის თანამოსაყდრეს — თვეღორეს), განაგონ განსვენებულის შესავფრისი პატივი და დაქრამლავა. უღბლოვდა შეიგბრისი საცელსოი ცრება, ახალი კათოლიკოს-პატარაჩის ხელგანსხმელა... ანტონ გლოვისთავისძე დაუყოვნებლივ მოუბრუნდეს მწიგნობართუხუცესობის ხელს, დროებით მანვე ივიროსი გელათის აჯღიშნის მოძღვარი მოძღვრება. შოთა რუსთაველი, თანახმად განსვენებულის სურვილითა, განვივდა ველაოდნა. წინე მისი სადა... (მთარმთვევს ხელნაწერს. იგი მზურვევლად დაახევეს) მასვე დაუბრუნდეს, სახელად მიცემს საქართველოს საგარეო საქმეთა მდივნობა და შესავფრ დრის გაემგზავრის იგრუ-საღლეს... დაგვტოვეთ აველა!

(ზარი ირეკება. ყველა თანდათანობით გადის, თვეღორე მესავდრე შეღდება. თამარი მასაც ანიშნებს გაქვლას. ანტონ მწიგნობართუხუცესსაც, დავით მივფრავს. ზოგი მიცალბულეს მიეხებება, მაგრამ თამარი წარბს შეკრავს და ყველა გადის, გარდა შოთასი. ზარის რეცეა შეწყდება. ქვევითაც შეუქი ქრება. სენჯით თამარი, შოთა და საგარძელში ცოცხალივით მდარან მიქელ-კათოლიკოსს. კათედრაზე, იატაკზე არეულად დაყრილი წიგნები, გრაფიკლები, ეტრატები. ის-მის შორეული გაღობა)

თამარ. ჩვენ აქ სამნი ვართ! შურვიდა მიცალბულეს! მეც მომიტო საშუალება მფარველობისა. შენ ხომ იცი — უტყვივად კანონის ძალით ეკლესიის კულუბას მეფის შურისხევა მოსდებს განუჩრეველად და განუკითხავად! (შოთა თავს დახარის, მაგრამ უპირფოვის ნინუდ გაიქცეს) ჩვენი ქვევის გულთხოვარს შურვიდა!

შოთა. ჩვენი ქვევის გულთხოვარს მე მას მიცალბემაშიც შევენაცვლებო... თავს შევწრავთ სადაც და როგორც...

თამარ. არა, არა, მე შენი დიდხანს სიცოცხლედ წყაღ... შურვიგლი მიცალბეხლ...

შოთა. არა, მაშინ მომავალი უნდა უფრავო... სივად და გამოროტება — მომავლის გამო — წარსულშიც ისევე შურვიგდებდა და მოუტევებელია, როგორც აწმუში ნუ იკისრებ ასეთ შუაავლობას!

თამარ. ბედნიერო! მომავლის ადამიანი შენ გაქვს უპირატესობა თავისუფალი არჩევანისა! შე კი არა, წარსლისა და აწმუის შორის ვფავანს სარანგა... თუ არ შურვიგლით ცოცხალი და მიცალბებულნი, მიუხედავად ყველაფრისა — ვერც მე შეგინდობს! კათოლიკოს-პატარაჩის საფლავში წალხუბლ კრულვას მე ვერ ნოვშლი, ვერა! ერის წინაშე — შეცაიყავალბს!

შოთა. არც ამას ვიბოვ. ჩემი შენდობა უსანგა, აპიტო შეუქმლებელიც კრულვა ჩემი მიგრეტი მიცალბეხლისა — ჩემი ბედისწერაა! ამიერთი ვერც მოვიშორებ მას, ვერც შეუფრვიდები — შემცაიყავალბს!

თამარ. ი. რახის გამო?

შოთა. გამო იმისა რომ ბედისწერას შურვიგლით კაცი — გაოავებულნი კაციო ნუ კი ვებრძვი მას და მის სახით კრულვას რომ ვაეცოცხლებ — ისიც იმასვე მეტყვას... მე კი ცოცხალმა — ცოცხალი აწმუის მოვლა? შურვიგება კი — ეს იქნება სულადიერ დამბა და წარმოიგბრისი მიცალბემა... მე კი ჭერ რაღვენა ქვათის ციხე პაქვს ასადები მოვინდ სულგარბელი, ჩემსას არ ვიბოვ!

თამარ. მამ ვისას საოცარო, ამომხი სულაო?

შოთა. ამას მტრებულობა დ ნურგონ ჩამიბოდის. ჩემი ძმანდ. ფრკისას — ყუთულადასწინასისა! აწმუის სარანგი ბრძანდები. იგი კი მომავლის მტრცალბა!

თამარ. შენთან ერთად?

შოთა. ჩემთან, უჩრდილად... მომავალი მანაც უჩრდილადც მოვკა და იგი უტყვივადს არასოდეს არ აქემპირატებს!

თამარ. შენ ყოვლად უკიდურესი ხარ, ყოვლად დაუთომობი, როგორც ყოველი დიდი ნიჭი და არა! ამიტომ ბევრი კრული ვეკვს. შეწყნარებას ნუ ეღი მთავან. ადამიანს შური არ ტოვია ხომ

უფრო ადრე ისწავლა, ვიდრე დლოცვა, ხელყოლობა დაეკრეწა რა!

შოთა. დახ... ჩერ კიდევ, დიდი მკვლევლები და მაყვანენი, გაცილებით მეტნი არიან, ვიდრე კაცოთუყვარე დიდი მოაზროვნენი ამიტომ უფრო გვამართებს კეთილი მომავლისთვის შურვიგელი ფიქრი და ბრძოლა!

თამარ. დღითო, გვიშველი! რა გამოუფალ რაკლში ვბრუნავთ! შენ უარყოველ მივც: მიცალბებელი კი დღუბს საშინლად სასწორი და საზარელი შე უნდა ვთავანბრო წარმუხურებელი... დაგინდობ ღმბ შენს მანდნდესაც, მაგრამ ეს შენდობა ვერ არა, ვერა! უსაშველობა მე მიერს — შემცაიყავალბს! (კრულვა ჩამოვლის, მაგრამ წარბი არ შეუხრია) არცენ შემოვივდეს ისე ისინენი! (ქვევით კიბეზე, წყაროსთან, სხვაგან შეუქი ანთება. ახლა აქ ქრადურხელსა, გუნდას და ხალხის გარდა, ამონდგრა ყველა... დავით მევე. ანტონ, თვეღორე მთასყდრე, სხვა დიდებულნი) ...ჩაქვი შესხენსი თუელუ-არსლანს, იგი და განსვენებულნი კათოლიკოსის კრულვად, ტრალად გააქვეთ ვარძაში. არც გამოუშვით, ვიდრე მგოსანი არ მოინანიებს, ვა იპლბს „ქავთის ციხეს“... დანარჩენი ბრძანება. ნი შურვე იქნება ამინ შეცაიყავალბს!

ხმები. ამინ ეამა! შემცაიყავალბს!

მისამდე მომავალი

შეხვეუთ სურაობი

ქ ა ჯ ბ ი მ ს ი ნ ხ ა

შეტების კლდის ძირი. გაღმა ციხის ქვედა ნაწილი. მახო ტფილეთის ნიშნა, ჩუქურთმარნი ნვეტი, ხელის ნახახიო. ამ არკოთ მალად ქვეზე ზის ღერქამა, ხელში მარათხავი მომუხარეგება ნესტანის ნილდა. სვეტის ძირში შევარჯულ „ქაქუხის“ ჩაუბამო, პარგარე-თა მარცხენა ხეხავაქობილი ვერხული. თითოეული მარცხენაშეუტარა მოულად, მრულდ ხალო, მრლავზე შეხუბლი აქეთ მრგვლი ვარ.

უფრო ქვედა საფეხურზე გუნდი „მწიგნობართა“ ირბევან და კითხულობენ (დაბალო ხმით) ნესტანის წერილის ორ ტაპას. განხვეუნება, დედაბრის ნილბამი, უტულა და ნესტანს გარს. ვერხულის „ციხეს“ გარს უღლიან ტარტულ. ფრიდონ და ავთანდილ. იქვე არიან მობრბული მამახუნა, მესავყირენი.

(პარალელური თქმა)
ღერ წყაშა. შენ ჩემო სიმწრის ნეფრო — თვალცერბლიანი უსტარო...

ამბიჯი ქაქო-ქაქური; წადი ტარტული უთხარო...
კოკი დგას შავად ნვეტი ნვეტი ცის მობეგენა,
ავი სსა უჩინმინი, რაც ბორბოს გაუჩენია!
წინ მიღვას ოქრის ჭამა — შოგ კაციო ხორკი მენია...
შინა და ვერ მიღვას ბუერი უტყრავ მსმენია...
უსტარფოხ, უსამშობლოსა გაპოითავდა დენია!
გუნდ ი. (დაბალო ხმით). მე, ჩემო, ესე უსტარა არს ჩემგან მინაღაწები,

ტანი კალმად მავს, კალბა ნადელვას ამონაწები...

... შენგან მუხმან, აქანამდეს შენ ცოცხალი არ მეგონე;
ჩემი მექვა: გარდასრულდა სიცოცხლე და ყოვლი ღონე;
აწ რა მგას, შემოქმედე ვაილედ და ღმრთისა ვცმონე,
ჩემი ყველა აქანადის ქირი ღმინსა შევარწო.
შენი სიცოცხლე მეუფის ჩემდ იმედად უღალბა,
მიმოვირებედ, ვასივდ მე შენთვის დეაყრელი სად!

მესხე ვარენი. (დაქუხებულ საყვირებს) დიდი ღმირი, მოციქული ამღმოსავლეთის დ სულთნისა — რუნდენისა... ძღვევა მოსილოსა, სახელგანისა... სრულიად ერნო, აწნაურნი და უაწნონი — პატივი დასდეთ პატივი დასდეთ!

(შემოდის ული ადმოსავლური შემოსილი. სახელგამაქებელი. ბეჭენი გრავილი მელა აღმმართავს. ახლავს ამაღვცა და სარანგინი. ფერხული შევლდება. ყველა ესალმება, ეღნი გავიგრებობი შეაჩერდება ფერხელს).

ეღნი რ. რა არის ესა?
მთხრობეტი ი. ქავთის ციხე!

ქ ლ ი კ. გურჯი-ქაქეთის? ვინ ხარო?
მ თ რ ბ ე ლ ი. ხენმა ვინ გუთნის დღებში, ბრძოლაში—
წინა ჩარისა... საღვთოვარ ვართ ყნებელი, ღიხნო — მიმეტყი მხა-
რისა!

ქ ლ ი კ. (ცხვირს უფრო ასწევს) გამონდებ! გურჯი-ქაქებო!
(გაღს, ამაღა გაჰყვება)
მ ძ ა ხ უ რ ა. დასდეთ პატივი ამ ცვირარულს!
მ თ რ ბ ე ლ ი. ხაზლინი მავას ომი აწერია ცვირ-პირზე...
ვერ დაუხახეთ!

(ქო-ფეხებულა მოძლიერდება, ერთად მოძახებენ)
ხ მ ე ბ ი. დაუხახეთ, დაუხახეთ!
ტ ა რ ი ლ. (დუჩინაურდება) მეც ომი მაწერია — შემოხედეთ!
მ ძ ა ხ უ რ ა. მისცანი, გაიპო გულის ფიცარი...
ერთი მზე შეყავდა, შეყავარა — ქაქეთში ნახეთ,
ვისც არა!

ა ვ თ ა ნ დ ი ლ. შენი ომ იყოს, ტარილ — კარიბუის ჩქურ
ძგერანი,
ფრიღონმა თოკი ამოგდოს — ჩემი ზედ ნახეთ ფრენანი...

(ფრიღონი თოკს უწევდეს ღერწმას, ავთანდილი უკან მოექ-
ცევა — ციხეს... მწიგნობართა გუნდი ჩამოეცუნა „ქაქეთს“ და ცალ-
კვ გაღვება. ფრიღონ გარედან ებრძვის „ციხეს“.)
მ თ რ ბ ე ლ ი. ავთანდილ კედელს გაღველა, შეუხრა ქაქთა
ურობობა...

ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ის ხ მ ა. მიშველე, ძმო ტარილ — დაწირდა
შენი გმირობა!

(ტარილ დაიბუბუნებს და „კოსმოსი“ შეიჭრება, გუნდი ღინ-
ჯად ირბება.)
გ უ ნ დ ი. ციხეს ვზი ეზომ მაღალსა, თვალნი ძლიავს
გარდსწვდებთან,
გაღვებობითა მუშოვავ, ნცველინი მუნ ზედა დგებან,
დღისით და დამით მოყმენი ნობათს არ დასდებთან,
შათთა შემბუბობთა დამოცენ, მართ ციხელად მოედებთან...

მ თ რ ბ ე ლ ი. ტარილ კარნი შეღვერე, კლდითი
ქობადაქენი...
ჰაჟავ და ჰაჟავ დაშაქარი, ქაქეთის მოქალაქენი...
...ციხის თავს დედაბერი ზის, უყულუ ამრუნებს ჩარას,
სამ ძმათა მოყულად ქაქებას, ისევ უცოცხლებს ძაძასა.

ხ მ ე ბ ი. ამბრუნებს და ატრიალებს!
ფ რ ი ლ ი. ეგ შენი ჭარა რას კმარა, რას ჩაიღ უყულმართ-
საო?
ცოტა ვართ — ყველას ვუყოფით — შენ ქაქაჭურა
ნარისა!

(ხმალ ამოჭრებს ჩარას და გადაყვდება. ქაქები „ედელს“ გა-
სნიან. ტარილი და ღერწმა უკვე შეყრილან. ურთიერთ გადაკლი-
ბილი დგანან. ფრიღონ და ავთანდილ მიტანდებიან.)
მ თ რ ბ ე ლ ი. დახედე ცინა გახსნასა, გჯანსა და
ხელისწარას...

მ თ მ კ მ ლ ა და გამგონებელსა — ღმერთი გწავლობდეთ
ყველასა!
(შეშობის ყუთლ-არსდანი, შემოქცეს მტერი გრავალი)
ხ მ ე ბ ი. ყუთლ-არსდანი! ყუთლ-არსდანი! აღმათ შოთაქ!
შოთა თუ შოღის!

უ თ ო ლ უ ა რ ს ლ ა ნ შოთა მობრძანდება! ის პირველ ფურც-
ლად ახლა თავის სულიერ ძმებს!
(შემოესტევიან მწიგნობრები. მათ გაღასცემს) მე დარბაზს მივე-
შურებო.

(გაღს)
გ უ ნ დ ი. ...გჯანი დახვდეს შეჯაფულნი, შევიდეს და გაძვრეს
ხვრელსა,
(კითხულობენ).
ნახეს, მზისა შესაურელად გამოეშვა მთავარ გველსა,
შუხარადი მოხვდა, შენის აკრა თმასა ღღისა,
მყერიდ მყერიდა შეეწება, გარდაეცუნა ყელი ყელსა!

ხ მ ე ბ ი. აუღა! აუღა! ეშმა შოთა!
(მწიგნობრები გარბნი შესხვედრად, ყველა მიეგებება. წინ
ტარილი და ღერწმა. შემოდის შოთა ა. მოქცეს დიდი წიგნი, ფო-
რეგებთან ტყავში გახვეული. თავფურცელზე ჩანს წარწერა „ვეფხისტ
ტყავისნი“. მას შემოხყვებიან მიეგებებული მწიგნობრები, სარანგები
და ხაზბი).

შ ო თ ა. ხუდავ, გაგიმარჯვიათ... მამ, აიღეთ „ქაქეთის ციხეს“
ქ ო რ ა ზ ბ უ ლ ა. ავიღეთ შენა?
შ ო თ ა. მე ავიღე! (დასახვევს წიგნს) თქვენი იმედითა და
სულისკვეთებითა და ისე ვინ უნდა შეშინებოს, რომ ჩვენს შორის
ჩავესა. რა უნდა მოხრას, რით შეშინოს ან მოხიბლოს, რომ
თქვენი თავი შამაჭაროს და ჩვენ გაგვიტოვოს!

(შეუი ჰქრება, ოღენა ოღენდება წინ წამოდგალი ვინაი)
გ უ ნ დ ი. შოთა, შოთა! შოთა, რუსთველი! ყველა ეწია უქარ-
აუდგელსო! შენმა ღექსმა ორგუნა ქაქეთი... შეტრა კრულავა კრულავა
შეცა და გაიბარება შენა შეტარილ ხალხს სობრძენ და წიგნი, ზეი-
რსიტევაობა და საგალობელი დიდი აზრი და მომხიბლელი ხატო-
ვანება! შენ აძაღლე მძაღლეთვობა და სიყვარული ურთიერთ
შენ დალოცე ადამიანი, შენ, შენ შენაშედეგ ქართული ენი, მიწა, გმირ-
ობა, გრი!

ჩვენი სულის სვეტის, ოცნება და სუნთქვა ახლა შენა ხარ...
შოთა, შოთა! — შოთა, რუსთველი! ჩვენი შოთა მოღის — „ვეფხი“
და „ქაქეთი“ მოქცეს „ვეფხი“ და „ქაქეთი“ მოქცეს...

მეჩვენე სურათი

ქ რ ის მ ო ც ი თ უ ლ ი

დიდი დარბაზი. ტახტზე თამარი და დავითი. იქვე ცარცხვობელი
სეფედროსა. დავით ამაშენებლის ფარჩხლი. ანდონ მწიგნობართ-
ხუცესი, ვაზრონი, — მათ შორის ზაქარია მხარგრძელი, სამღვდ-
ლოება — მათ შორის თედორე მუსაღვერე, დიდებულნი. დროთსა-
დგომზე — რუქნადის წარმოგზავნილი კლჩი.

ქ ლ ი. აღმას სხეულით, ძმუჯარისითა და განმტკიცებულა
სულიანი რუქნადინ, ძე ჩარასდანი, უმაღლესი და უდადესი ყოვე-
ლთა სელტუჯიანს... რომელიც მთავრობს დიდსა სახტრობისა, ასი-
ასა და კახაულეთსა, ვიდრე პონტოს ზღვადან... ჩემი პართა, პირ-
ველ ზეიარად ბრძანებს...

ხ მ ე ბ ი. (ეგრ დახმულად) ბრძანებნი? რა უფლება აქვს?
ეშლებო რაღაც?

ქ ლ ი. გახლავართ ბასიანი ხანას ხანას მოგობანაჯად... გვახ-
ლავს სირაფელ სპათა რომელიც ბერი, რომელ არს ოთხისა ათასი
ლაშქარი მესოპოტამიისა, გაღატაკის, ღანჭრისა, ანჯიროსისა, ისავრისა
და, კახაულეთისა, დიდსა სომხეთისა, შიფონიისა, ფუნდლიონისა
და უმრავლეს ყოველთა — უჯად თურქთა დიდნი დაშქარნი...

ხ მ ე ბ ი. უჯად თუ ქაქა? რას გეგმურებენა? თავს იხებრებს!
თამარი გამოხვდავს და ყველას ხმას გააყმენდინებს!

ქ ლ ი. უჯად მისი — წერილად ბრძანებულია ქერ
საქაროდ წარსაკითხავად წარმოგზავნილი... (ემხოხევა ბეჭედს. მის
ნაშვლილობასა და გუცხნელობას ანტონ მწიგნობართუხუცესს შე-
ამოწმებინებს, შესწინს და შეზიადებულად წაითხოვს)... ჩვენ —
რუქნადი, სტლანი ყოვლისა ციხეველიანი, უმაღლესი, თანადგომ-
ში აღმასი, მოღვლებული დიდისა მამაღმადისა, მოგწომოზ გე-
ფისა ქართულთა — თამარს... ყოველი დიციც რევენი... (საერთო
აღმთოვება, მოძრაობა, მოღარბახენი შემოადგებიან ელს. დავი-
თიუც წამოიწყებს).

ხ მ ე ბ ი. ეს რა ვეგნისი! როგორ გახდა! შენ ჩეუთი მეფის
წინაშე დავარჩი რევენი რევენი... აი, უტოფარი! ჰქა, მავას!
თამარი, ელჩის პატივს მოვითხო!

(დაუმობრძნობან, მაგრამ უკან აღარ დაიხებენ).

ქ ლ ი. შენ გიბრძანებთა ქართველთათვის აღება ხმლისა მუხ-
ლიანთა ხატოცვად. მე მოველ, რათა ეწესაქო სამართალი, გავეწარ-
ოთ შენცა და ერცა ეგე შენი!

ხ მ ე ბ ი. უტოფარი! ურჯული გაწედა ძაფი მოთაინებისა!
ქ ლ ი. აღმხროცო ყოველ მამაკაცო...

ხ მ ე ბ ი. დრო შეშლია... სობრაზსავად დაბრძანებულა!

ქ ლ ი. ...და ცოცხლთა იგი ოღენ დარჩეს, რომელი წინამოე-
გებოს, თავყანი სუცს ხატრას ჩემსა, აღიაროს ქადაგება მამაღმადისა
და უარყოფოს სჭული შენი და ხელთათ თვისთა იწყოს, ჩემსა, ღერ-
ვად გჯარას!

ხ მ ე ბ ი. უს! დაგლაზვროს გჯარმა!
ქ ლ ი. (დაახვევს გრავილს) უკეთო მტეფმან თქვენან დაუბე-

ვის სკული, იპყრას სულთანან კოლად. და უყუთ არა — იყოს ხარბად სულთნისა!

მ მ ბ ი. ურტყვი რას ჩხახახს ჰა ზავას! (დაკვირვებ) და ვით ი. პაი, მფეუ არ ვყოი... ვანენებდა სიგრძეს მელავი-სას!

ზაქარი ა. მხარგრძელობა ჩემი ნახოს პირველ მასხუბდ და არც მფეობა მიწლის! (გულშის სილას, ელჩი დაეცემა. შევევლებრა თამარს) ელჩი ი. მიზარძეს, აბა, რა მენა, მასატიო შე არ მაქვს ბრა-ლი!

(შემოაღწეობა) თამარ. (წაბოლებდა) თუცა უღრისია უღრისთავან წარმოგ-ზავნილი, მაგრამ ელჩია, წამოაყუთოთ იყავნ ნება დავისა, ნუ შენი — რაუნადენ უტოფაოი სამართალ მისი ნუ შენი... წარმოაგზავნე ან ჩვრის მტერთელა მხედრობა — ქრისტეს მისახლელ! ანა შენ-და თაყვანისცემად, არამედ დასამზობად — ზეგანის და მზავყარისა! (ელჩს გაიყვანენ) ხნლი დავით აღმაშენებლისა! (დავით ჩამოსხნის, შიარათმეც. თამარ ქრქაშს ხელში შეაჯივროს, ხმალს გააძრობს და დავით აღმაშენებლის ფარს შემოკრავს, ელჩიას გააღებებს, ყვე-ლანი მომიზღებთან. ელჩიას ხმა კი თითქოს დარბაზის გარეთაც მხოვეს გაგზავლებს) — უმჯინჯარისა ონი მოვადევა კრქე! (ხმალს გასაქვებს დავითს) მძინე ონი და ხნალო მყედ და-ი-ლოცონია!

დავით (ხმალს ჩამოართმევს, ემთხვევა) ფვიც ხმალსა! ფუ-ტელ ონიას ბეფეთ მფეფი! დიდ ლაშქარწვევა დაუყოვნებლივ! ელჩი მფეფაფოთ და როდესაც მზად ვიქნებო, თან აყუევი ბა-სი-ანამდე! მისი გაშვება და თავდასხმა ერთად ვყოი!

თამარ. დიდი ლაშქართ წვევა დაუყოვნებლივ! აშიერთ ჩემი ლოცვა—ბასინია!

ივანე. ათაბაგი. ბასინია!. ორმოცი ბერია!. ოთხისი ათა-სი..

ქი ბ ბ რ. მთელი აღმოსავლეთი! რამდენი ქვეყანა ჩამოთვა-ლა! თითები არ მყოი..

მან დატურთუხუცესი. მტრის ბაქიობას რომ უფრი ვუბამოი!...

ვარდან. აბა ნუ ვუბამოი? თვით მფეფთ მფეფე ბრძანა, უმ-ძინეფარეს ოპი!

ქ ბ ბ ბ რ. უმძინეჯარესი და ქარბისხილანი! დიდი საშხადა-სი კი დავაჯიანე!

რატო. არც იარაღი გავქვს საქმა! შერთ თავანწირვა აქ ანა კმარა! მფეფთ მფეფე უნდა გაიღოს მთელა სატურველი და ადლი!

ვარდან. მთელს გარტყმა ავლითა — ფრდი ძალა აიბს სატორო!

ზაქარი ა. მოსლბუზე რკოეთ დავინადე რუფო აფილია!

ვარდან. რააა — მუხლბუზე — ხერხინია მოლაპარაკება კი არც ცუდი იყო!

ანდონ. ელჩი ომად მოვცა ჩენთან... სხვა მასხუბ არ ეე-ბოლდი ერთიანი სულსკვეთება გვეპრდებდა ახლი!

თედორე. თანოსაყდრე. ძელეუმარია... ან ჩენნი ერთი-ანი სულსკვეთება და ძალა მფეფაფოთ... იგი ქრისტეს ლაშქარს წაწ წარუძღვებდა! საშობლოს დაცვაში ჭვარიც ხნალო და ხნალოც ჭვა-რი მფეფაფარა!

თამარ. კაბით ძღვეთმოსილი დროსა გორგასლიან-დავითიან-დეშტრიან-გიორგანი... (საყვირების ხმავ, გაშლიან დროშას)

დავით. ახლა ჩენთან — ყუელა ღირსეული წინაპირი ჩავდა ბრძოლაში.

ვარდან. იქნებ თანამედროვე მოკავშირეც ვეძებნა და გვენ-ბა სადმე!

ივანე. აბა სადღა ბიზანტიის სახელს უყვე რქუნე-დინი ჩემობს! ზაქარი ა. ახლა ჩენიც სწავს. ალბათ!

დავით. მივაგოთ მისაკებელი! მშენა სპასკეტი. მტერი უეცე ბასინია! ახლა ჩენა ვართ და რქუნადინია!

ათაბაგი. დიდ საქართველოს — დავით აღმაშენებლის შე-მდედ, ახოთ გარე განსაცდელი არ მოსდგომია! ანდონ. ასეთი ძალაც არა ჰქონია! იქნებ დაგაგვიყუდათ შე-ქორი, დინი, ტრაპიზონი, სინოპე, მერაქლე, კარს... სახელგონი გზა ბრძოლაში და გამარჯვებაში!

ქორი, დინი, ტრაპიზონი, სინოპე, მერაქლე, კარს... სახელგონი გზა ბრძოლაში და გამარჯვებაში!

ქ ბ ბ ბ რ. აღმურცილობა ვავალია, თორქ ვეცავთა კი არ დავკვალდე!

ზაქარი ა. სასალბრობც ბლომად ვართ, მაგრამ მართკ ხაყედებოი სხა. მონა-სხა, მოსწრებულა სადროშობი და სხა რო-ქხა — როდეს კმარა!

ანდონ. თუ საჭირია — მთელი ერი უნდა ჩაქვდეს ახვარში... საყოველთაო წვევა!

ა ხვდა ონი სქდე. საყოველთაო აღმურცილობც! საეფო-ცა და სხვა სატურქულნიც გამოუვლებლივ! აველადერი საყო-ველთაო!

(შემოდის ხელაღმინი ყუთულ-არსლანი, მივახლებდა ანტონს, გადასცემს მტერე გრავინს, იგიც ჩაიქიხავს).

მ მ ბ ი. ყუთულ-არსლანი ყუთულ-არსლანი!

ანდონ. მფეფთ-მფეფი! მხარბოლო ეგახათი კეთილი ნიშნად! თქვენ მიერ შეწყალებული ყუთულ-არსლანი სიტყვას ოთხოვს!

თამარ ი. გვახაროს!

ყუთულ-არსლანი. მფეფთ მფეფე, მწყალობელი! შოთა რუ-ხობელე! აღოი „ქაკეთის ციხე“... თავად ეგახათი... მოკვს წიგნია წიგნი, საოყროს! ქართველია ჭრ არ ნახული აღოქმა!

ნენი სულთერი გამარჯვების საყვენად მათწყებელი! ახალი ხანის დაწწყები იგი კარბოდე... დარბაზში ხლებდეს უფოს ოთხოვს, სუ-ლიერ მძებთან ერთად!

თამარ. იწვიეთ ყველა! დღეს ჩენცა ვეველეთ ნურს გვეპრდებდა ერთსულთენება მხარბოლებს! კი გვენცა სრულა მხედროლა აღუ-ტრილითა — საბასინია!

(მანდატურთუხუცესის ნიშანზე შემოდის შოთა. შემოაქვს აკუე-ხის ტყაოსანი, უკან მოჰყვებიან მწიგნობარები, ქორ-ფერხული, ხა-ლხი).

შოთა. დიდი ომის ამხავი გავიგე, სულწინაო! არ შემეძლო არა გზხობლი! ღირსეულ გამარჯვებას გისურვებთ მფეფთა... დარბაზს! განსაცდელს ფაშს — მეც თქვენთან მივუღეთ ყველგან!

ერო. ჩენცა! ჩენცა! (დარბაზში ამალდებდა სულსკვეთება)

თამარ. ნუფეშად მირჩნის ერს მადლოთა! (შოთას).. ზინც აი-ღე „ქაკეთი“!

შოთა. მფეფენითა მფეფთა მფეფთა და ერისა! დიე ტებულნი ი. ჩენნი თავსატეხი „ქაკეთი“ ახლა ბასინია და რქუნადინია.

თედორე. თანამოსკადრე. ერის მეც ვყოხიავ, მფეფთ მფეფთ შექვდე, არანაყბედ არსებობს — მოინანიე!

შოთა. აი ჩემი „მონიება“! (გადაშლის წიგნს) ...გასრულდა მათი ამხავი ვითა სიზმარი ღვახა..

გულნი აჰყვებთა. გარდაზდეს, განვლეს სოფელი — ნახტს სიმუხუბთაქვებს!

ვის გრძლად ჰგონია, მისთვისაც არის ერთისა წაშის... (მარტო შოთა) ვწერ ვიწვე მესხი მელექსე, მე რუსთველისად ამისა!

ქა! მითითებუ ბედად, გულად, არსად და ბრწავსად... ვიხაც სურს მონანიება! მთავარია კი ბასინიის მებრძოლად!

ციხეს ათვლის, თამარს მიუძღრებს!

თამარ. (ფეტიქი-აქორელი) დალოცვილი, მხოლოდ დალოცვი-ლი ნიქი ერისა.

შოთა. (ფეტიქი-აქორელი) ჩემი ერისა და ოცნებისა უწმიდე-სი!

(მიართმევს ვახუშტი) თამარ. (სტეფ მანდილოსნებს)—ბორქმან, კრავია... ჩემი მფე-ქული სანზობაო! (ბორქმან და კრავია გადიან)... ხმლის დროს შე-ვესწარი, მაგრამ წიგნის დრო ყოველთვის არის! ამ თხზულების ირავ-ლეფ დავას ბასინამდე ვურბაქვქ ეს ჩემი ხელისა... ერის სიბრ-ხისა და მხნეობის მომტანია — იცოდეს ყველა!

მ მ ბ ი. ერის გულსხისას! მწიგნობას.

შოთა. დაშქერის სიციცლებლთან ერთად მითითებულ ბასინის ბედის სასწაორო!

(გულნი რკოკოე კი წამოიწვებს აკუეხისტყაოსანს! თედორეც და მამანი ყურბებს იფარვენ)

გულნი. ქორ-ფერხული. ვერ დაიქირავს სიყვდილსა გზა ვწრო, ვერცა კლდოვანი;

ბუნად გამობრუნებულს...და ახეთი რამ ეკლესიის მამებსც ეტე-
ბოდეს!

და ვ ი თ. მართებულა იესე!
ხ მ მ ე რ. ბასინისთვის — უკველი სიმაკარე! ამა ვინ, ხ დღა
დაიზიჯე!

ვ ა რ დ ა ნ. გაწორჩევილდი იმიხა, ვისი აზრია — დიდი შინაგანი
გამჭირაობა ახლავს!

თ ე ვ დ ო რ ე. ეკლესიის მამაი, ექვს გარეშეა! ახეთი ფაცი გერ
არავს უადრებია ჩვენთვის მარამ თუ ერის შილინობა და სუ-
ლისკვეთების ახლავს ამას მოითხოვს — მეც აინ მოითქმის...
ოღონდ ფაცი კ რ ტ ვ ლ ი ს მ ა კ რ ა ნ წ ე ბ ის ე ბ ე რ!

თ ა მ ა რ. საუკეთესოა დიდი მამაინებია! ფაც წარართავს მოსა-
ყდრე მამათავარი!

დ ი ე ბ ბ უ ლ ნ ი. პირველმა თავად თანაშისადრედი და აზრის
წამოყვანებულმა დასდონ ფიცი! მათ უფრო ეტეხათ!

თ ე ვ დ ო რ ე. (ვაიმობრება წავრცხვალს) ფიცი!

შ ო თ ა. (პირველს ისხავს) ფიცი ბასინის! რისხვა ფიცის
გამტებს!

(მოკა წავართხ, მაგრამ მოსაყდრე ვადაუდევია)

თ ე ვ დ ო რ ე. შესდექ! შენ ვაგივრდება, რომ თვით მიქელ-კა-
თოლითვის მიერ ხარ კრულდობი! მისი ფიცი არ ეგების! ან ჩქებ
შენ — ცოდვლი მფიქრბ, რომ მისი განსვენებით ყველაფერი გა-
ქრა, გათავდა! ეკლესია დიდი, უწვევბი, შეუვალი ანდრძია სახე-
თი კანონთა მიწიერი გრავინ ვერ მოშლის მიქელ-კათოლიკის
კრულდობს, პიიტივი სავითო ხელაწვევალა მიუცილებლი შერისხ-
ვაც გელის... მით უფრო — შენ არც ვწადს მონაჩება! ვიცს შენგან
ვერავნ ვერ მიხდება საქართველოში! შენთვის დაშულაა ღვთის
ძაბარი. შენ ვერ წარგადღევა წავრა, ვერც ბრძოლად, ვერც ღვრ-
ძალავა!

(სავრთო შეშფოთება)

შ ო თ ა. ვინ ამიკრძალავს მე სამშობლოს დაცვას? ახეთი რა
ძალა? რა შეგნება! წავრა თუ არა დროშას ვაგვეხები!

თ ე ვ დ ო რ ე. დაცვას არავინ ხანძრობს დაცვის ვალი კრუ-
ლდის ძალას აღმუტება ოღონდ ცალკე, შენთვის... არა საერთო დრო-
შითა და ხატით! განსაცდელისას ვერც მხარსა და შევალს მოგვეწ-
ვინებ ქრისტიანი!

და ვ ი თ. შევიწწწაროთ, მამაო! დრო მივცეთ... ალბათ, იგიც
მოინანებს!

ა ნ ტ ო ნ. გზა გამოვინახოთ, ერის შილინობის შესხამისა! და-
ბოლს, არც ვაგველავა, არც მოხდობს!

თ ე ვ დ ო რ ე. ვით შევიწწწაროთ! მაგან მოქალა ჩვენი ქვე-
ყნის მაკურთხევილი!

შ ო თ ა. თუ იმან ცოცხელი დახმარა?

თ ე ვ დ ო რ ე. რა მიზეზით მოკვდი!

შ ო თ ა. მიზეზი... თქვენ იმხდით — მიზეზია! მე ვიძიებ — დახა-
ბუთება!

თ ა მ ა რ. ეს დავა გადავად ნახსიანარს!
(ხეშოთი იღებს «ვეფხისტყაოსანს»)

თ ე ვ დ ო რ ე. მე ყველაფერი დაიფრე, შეველო შეფიცე... მით შო-
რის ნანდერძობა — შიგნობარობუხუცობის სუელაყრობა ეკლესიის-
გან! ამას კი ვეღარ დაფიქრბ განსვენებულმა კათოლიკოსმა გვი-
წიგნი ხან უფრო და სიბრძნეა ანგლონისა, ხან კი წარმოქმდი, სუ-
ლთა მძიმობა და გამხრბავია წიგნიცა და მისი შემთხვევები! შევქე-
დილი დაბრძხს — მას უმჯაყუელ-ჭადიკურული ხიბლვის ძალა აქვს
წარართო ქაჩებად აქცია ყველა! არ გისმენთ, არა!

(უტრბს დახმობის)

გ უ ნ დ ი. კ ო რ დ ე რ ბ უ ლ ა. ჩადოქრული ხიბლვის ჩადოქრულ
ხიბლვის (ხიბლვა ეგება მრავალს)...აწ სიფედანს ურცხი კირი
ქრისთა მომხარობა...მომხარობა... მომხარობა! არ დაჭერდა ბედი
ჩემი მათ პატეთთა მრავალგვარობა... მრავალ-გვარობა... კვლავი მძივა
შესაპყრობად ქვეთა, ძნელად სამოართა... სიპართა, ბედლიან გვი-
ყო ყველაყო, ჩემო, რაცა დაგვემართა... დაგვემართა...
შ ო თ ა. მომხმინე, მამაო! მოსაყდრედი, მე ბერი არ ვარ!

თ ე ვ დ ო რ ე. არ გისმენ, არა! მადყდრე!

შ ო თ ა. ვინაც თავისი არა აქვს რა სათქმელი, ის არც სხვას უს-
მენს — ციცხალს!

თ ე ვ დ ო რ ე. ვაპაცალთო ეგ უსახელი!

გ უ ნ დ ი და ს ხ ვ ა ნ ი. უსახელიო! უსახელიო! უსახელიო!

შ ო თ ა. უსახელიო! არც ეგ მამინებს — არც უსახელიო, არ
უფრო ახლო ერთანი!

გ უ ნ დ ი და ს ხ ვ ა ნ ი. ახლო ერთანი! ახლო ერთანი! ახლო
ერთანი!

თ ე ვ დ ო რ ე. ან ეკლესია და საეკლესიო ხა... ან ეს უსახელი
კრულდობი და როგორც კანონი არს, თქვენს შიგრეც შესრისხვაი...
ოუნდ დიდი შიგნობა და მრავალი საერთო ნიჭით აღსავსე!

(თამარს ხელი ჩამოეშლება «ვეფხისტყაოსანი» ხელდან ჩავე-
რდება. ეველა წაეტანება. მაგრამ დიდებულთაგანი ხელს აღარავინ ახ-
ლავს კრულდობ წიგნს. ყუთლ-აქლანი მივარდება. ალბათ და შო-
თის გადსცემს. გუნდი შიგნობართა და ქორ-ფერხელა შოთის
შემოხვევა).

თ ა მ ა რ. არის თუ არა შესამე გზა-ვარაუდი?

თ ე ვ დ ო რ ე. მწერავდი მონაჩება საეკლესიო კრების წინ. შე-
ა იფრულავს მარტიანის უშაგდამობობა. ამასთანავე, ყველა-
ფერი, რაც ამას მოხდებს... ნაწერ-უწერის უარყოფა!
(ყველა შოთის შეხედავს)

შ ო თ ა. ამიხთვის ავიღე «ქაქეთის ციხეში» ამ ჩემი გაქველდი
ხატის წინაშე, მამაო! თქვენთვის არ ვამბობ — შელითა შიღლით,
თქვენთვის ვაგვიხმობ არა და არა!

თ ა მ ა რ. ბრძანება და მტკიცება... ეკლესია, მისი სხა და
ჭარბობული ვერ განუდგება ბასიანს, ერთობლად შოვა ბრძოლის
ქველზე!

...შოთა რუსთველი წამოვა ბასიანს ცალკერძო, თავისი გაქველდი
ხატით! «ვეფხისტყაოსანს» გულდასმით წაყვითხვა, მიუდგომელი
გასცა ჩემზე იქნება! ახლა კი ფიცი — ბასინის! პირველი მე თა-
ვად მივალ!

მეოთხედი მოქმედება

სურათი მეშვიდე

უ ვ ე ლ ა ვ ე ბ ის ბ ი დ ი

განთიადი. ქვის ცისარტყელად გადასული არტუზის ხიდის მარც-
ხენა ნაწილი მისდგომებოთა — ცლდე, ძალდა შესავაყრელი... კლდის
განწყვბი, ხიდის უკან, თოსხართლა კოშკი. მეორე, მარტინულ კა-
რიბების საართული, მოკლე თაღით შეერთებულია ხიდთან.

(კომპლექსი შეხედვ ციხობუტა კიბე და შედილი შორტყელ კარი აღ-
მონდებს)

კლდესთან, შემადლებულზე დგანან დავით მეფე, ზაქარია მხარ-
გრძელი, ანტონ მიწინობარობუცესი, ივანე ათაბაგი, ვარდან დავით-
ანი, კახაბერ ვარდანის ძე, რატი სურამელი, ჰაბებრი, აფრიდონისძე,
სხვა დიდებულნი და სასახლარნი—შედატრულინი და განსადებულნი
გაპყრებულნი ხიდის იქითა მხარეს, ხიდის ვასწვრე და ქვევით ჩანან
უზარევი დროშები, შუბები, სუფე-დროშასთან — კალთახილდი
სუფე-დროშა შოე თამარ, ხან ლოკუციანის, ვაზის ჭვრის ლეგია, ხან
«ვეფხისტყაოსანს» კიხობლობს. იქვე ხორუმან, კრავია, ვარეთ —
სუფე-სარანგი. უფრო ქვევით — ქუდებელინი, მაგრამ თავაქინდელი
მითა შოთა. მახლობლად ყუთლ-აქლანი, არცთუ შორს მიმდებ შეუ-
ბარტული ტრიტილი, ფრიდონი, ათაბაგი, მობზობელი შუბობა და
ნანგი. მასხარა საყვართა და წაითი, ჟევი არიან ლეგია და
ესმა, უფვე შედატრული შიგნობართა გუნდნი აქვეა მიუღებულთა
თამარტრული, ვერდებზე ვეფხებობობული კრასაგერი ძელი.

მ ე ს ა ე ვ ი ე ნ ი. (ხსადებულად) შალვა ახლციტელმა უწვე
გაუშვა ბანისი რუქნადინისა. ჩენი მეზარბიანი უწვე გარს უღლან
იტრის ბანისი «ქაქეთის კოშკს» კი სძინავს! იტრაც არ გაუგითო
ჩენი მოსვლა!

თ ე ვ დ ო რ ე. ღმერთო, შენ გვიშველი!
(წვარს გადასახავს ყველას)

ხ მ მ ე რ. ამინ! ამინ! ამინ!

და ვ ი თ. უწვე გაუშვა! «ქაქეთის ციხეში», კი, კიდევ ცოტა
გვაუცალბოს ჩუთო ყველად!

თ ა მ ა რ ი. (კარავში) გაუშვებს ელბი რუქნადინისა!

შ ო თ ა. იწუება დავლური ბასიანისა!

ხმები იწყება... რა სიტყვა მოიმა, რა სიტყვა? ჩუმად, „ქაქეთი“ არ გადავიძლიო!
გ უ ნ დ ი. (დაბალ ჩერჩულთ)

„ქათა ქალაქი აქამდის მტერთაგან უბრძოლველია ქალაქსა შიგან მაგარი კლდე მაღალი და გრძელია, მას კლდესა შიგან ვერაბი, სამარბოლი ხერაღია, მუხ არის მარტო მზაობა, მისაა შეწყრდილი მწყვდილია მეს ს უ ც რ ე ნ ი. (ხმადახმულად) ელჩმა მიიპლა რუქნდინის ანჯას!

თ ვ ე ღ ო რ ე. შევიწყნულე, უფალი! (შეაბრებული მავთი ჩემ ვალბას წამოიწყებენ) და ვ ი თ. მიიღწიო ახლა კი შეუდევლე. შეჩინავე სასალარანი ფრთადა სასტუმროს წუბაში და ბრძოლში უფადე ლაშქარს, არა-ვიოარი ხმა დიად. მაგარ ხმაგმენდილად! სიხუბითა და ძალის ჩრწენით დავცოთ თავჩარაი აი, ქართლი მიწა, კავკასიონი დარქულა და მიღის ბასინს: ბუკი მხოლოდ გამარჯვებისა (ზოგნი ვაიძიან. ხილ-ქვეშ ალბოღი და შეუბნის მოძრაობა) მამათმთავარიო ვიდრე მტერმა ნაღრა დარქა, „ქაქეთის ციხეზე“ გადავიძა, დავძრო საცულხო ხმა თქვენ რევით ბრძოლას!

თ ვ ე ღ ო რ ე. ქრისტეს მახვილად მოვალაო! (გვარს გადასახვს ბრძოლის ველს, ხიღს მიღმა დროშებისა და შეუბნის დაბალბინიანი ვალობით, მამბებინ ერთად ვადიდებს ხიღს, მიღმა შეუბნის მოძრაობა)

და ვ ი თ. ახლა კი „ქაქეთის“ ამღებო, ნუ იგვიანებო! მთხარობელი, მაგის ცაღო გვაქვს, ერთი ლექსის თქმაში გაბედება (ქართულია, ავთანდილისა და ფრიდონის მოთავიბით, გუნდი და ქორ-ფერხელა (გარდა ქალბებისა) ყუთულ და სხვაინა აიტაცებენ კარსაგერს ძელს და ხიღს მისალოთ, კოშკის მეორე სათოლთს მოველით კარიბჭეს მიაღვებინან. შორიდან მოიძმის ნაღარისა და ბუკის ხმა).

და ვ ი თ. მტარს ბუკი — შემოფოთებული ჩანს შეპართო მზენი და ჩვენმა დღისით-შუხით მისკლდა ბასინის ბრძოლა დაიწყო! (უფლი და სხვაინა კარსაგერს რიტმს და ლექსს შეაწყობენ, ბეკს აძებრებენ).

გ უ ნ დ ი, ს ხ ე ა ნ ი. ახვართა ვაგლა არად მიჩნის, ქირად გატანა ფარისა; შიგან ჩაებტები კისხავს, ვეცემი მხავასად ქარისა ლაშქარსა დავხოც, ვავახვამ, მნახეთ ვაღება კარისა თქვენცა მუნ მოდიო, სადაც გესმას ზარიალ ზარისა..

(კარიბჭე ჩატულდა, ვეკლანი შიგ შეპარდებინა, მაგარა რიტმი კარიბჭის ვახიტებისა რიტმა და არც წყდებდა ომის ბოლომდე)

ხ მ ე ბ ი. „ქაქეთში“ შეიჭრენ ჩვენებიო...
თ ა მ ა რ. პირველი წარმეტბა! რას რტყვი, შოთავ, გულმტყენი-ერთი!

შოთავ. დიდ გზაზე შემდგარმა ერმა, ერთი დიდი საქვეწვეო გა მარჯვება მიიწე უნდა მოიპოვოს, რომ მტრზე თინდაც ას ბელის მოცარავს გაუძლიაო! დღეს არის მოპოვება უჯვადებისა!

თ ა მ ა რ. (გამობრუნს „ვეფხისტ ტუასონს“) ერთი საქვეწვეო გა-მარჯვება უჯვ მოგოვაოებია შენის წყალობითი აქ — ორო ყოვლად ჩვენი, უქვემდებარე ქართული ვახვავდეს და დავიცვათ ილიავეც — ჩვეარი ვარისა და „ვეფხისტ ტუასონს“.

მეს ს ა ე რ ე ნ ი. გაცხარდა ბრძოლა მტრის ყოვლი ჩამოღ-გა და შემობრიალად! (კოშკში მტარების რიტმი ხან წელდება, ხან მატულდება. გარე დარტყმებისა და ჩექქვითების სიკლდება კოშკს, შიდა სავალის ანგის. ხეცულა კბე. შვიდი ჩალაწული კარი. გუნდი და ქორ-ფერხელა აქაიკი, ნაწყვეტ-ნაწყვეტად! ჩანან)

შოთავ. ქართველ ტომებს, უანსახელ ორ ათასწლეულში — ორი აჯენი მქონდა — სერის ზედა და კავკასიონი, ჩვენი წილთ-დაღრცხის ახალი სოფლადაი, ქრისტეს შობით კი არ უნდა დავიწყ-ყოთ, არამედ მითრადვედ პონტოლის გომრული დიდუფეთი თითქმის 1300 წელია. რაც ჩვენ მშენივარე გომრად, ორმოც წლიან საქ-ვეწვეო ომში დავამარცხა და ისტორია თავიდან დღავაწყებინა! სპე-ცირა ირავაგო ქართველ ტომებს დიდი ექრა განაღვებია, ერთ-ერთი დადარწვეტი ბრძოლა სადაც აქ მოხდა!

ხ მ ე ბ ი. სადაც აქ? ბასინს! 1300 წლის წინაა!

შოთავ. ახლა დავით აღმაშენებლის გმირული დეაქტე, შემოღ-ვაბრუნეთ ჩარბი, ისე დიდ ისტორიას ხილვე ვლავაქანს! კვლავსა დადარწვეტი ბრძოლის ეთაბი დიდა ნათლევ ვაყუბოთ — რა გვანდას! რა დიდი, აღმანიური აზრები ვასულდგმულებს! ყოველ კეთილშობილ ერს განიშა თავისი შემეცნებული ნიჭული, რომლისაც იგი მხოლოდის შეტევაზედა, კაცობრიუება შეპირად შეუქცეს. თავისუფალი, შეწყნარებულნი, განაწლბული ერთა, მძინდელთა შორის — აი, ჩვენი ჩარბი! ჩვენი შნის ლოცვაა... და თუ ეს ხიდა ჩავენგნობა — კიდევ ათასი წელი მოვიწევნეს ლოღინი, ვიდრე ქვეყნად, ახლა სხვა ხილთი მოვა სიპარბოთ!

მეს ს უ ც რ ე ნ ი. ბრძოლაში ორთა მზრბე დიდი ლაშქარი ჩა-მოღვანა უქარს ზღას სანს.

და ვ ი თ. ფიცხლად მიაშველეთ სადროშოები! აფხაზ-მებრთ შირვანგლებიც მიკვენენ.

(ხიღის მიღმა, ქვევით, დროშებისა და შეუბნის საიერიშო მოძრაობა)

თ ა მ ა რ. ბედნიერო! შენ სადაც ვაგწუმოლად წინ ხარ არა ჩვენს ლაშქარში ჩვენი თვალები კი ასწლბავს ომის მოგებას სტრატეგებთან და რასაც ეხედავი — იმას ვგრძნობთ! შენ კი — რასაც ვგრძნობ — იმას ხედავი! მე უფლებდა არ მაქვს ვიყო მხოლოდო! მე დავით აღმაშენებლის, ჩემი პაპის მამის დიდ გზას ვაგრძელებ!

შენ ახალს — იქნებ უფრო დიდებს, სათაშალო ოცნებას იწვებ!

მეს ს უ ც რ ე ნ ი. მტარმა დიდი მასველი ამსძარა მძიმე ახვარბონების უქარს ვარცხობველს!

და ვ ი თ. დარჩენილი სადროშოები სწრაფად მარჯვენა გამაქროთ! ანხი და მერის ღრმა სტრულად ვაუშვადი! შიგ იტირალინი ფრთებმაც დარქანდა დროა! გვარი იმაცვეთი! გვარი!

(მობრძობა ხიღის მიღმა და ქვევით, შეუბნის არაღული) (ბეკმულეწული კოშკი იწყებს ბრუნვას, შვიდედ შეღწეულ კარი ხანს გუნდს).

გ უ ნ დ ი. (უშებრს) მტრის ლაშქარი ევლევ მოხვავდა, ბასია, მისზე დალაპაქებს დასცხებს დასცხებს! ზურგიდან შემოკლიდა ჩვენმა მხებრებმა! გვარიონენ და დროშინი კი მამუდეს ითხოვენი! ივანე ათახავს ცხენი გამოუვლავ, ქვევითად იბრძვის! შევლას ითხოვეს! გავლ დასტარეს... ცხენი აუჩრებეს! მამუდეს ითხოვეს! შაღვა-სა და ივანეს ვარს შემოეჩრტენენ, აუთყვას ორთა ლაშქარი! სწრაფად ითხოვენი მამუდელს!

და ვ ი თ. (ხილვე ასულ თამარს) მეფეთ მეფეო! სტეფ-დროშის დროა!

თ ა მ ა რ. გამარჯვების ზღულედ დაიდ! (გადახვეწს თავის მანდილს და ნავენკას ახვარბე შეუბნამ და-ვიოს. სტეფ-ბრანგნი გაიყოფიან. ნაწილი იქვე დარჩნენ. ნაწილი დროშას გაღოს. დავითი ეთხოვევა დროშას და ზაქარია მხარგრტელს მიუბრუნდება)

და ვ ი თ. ზაქარია! ახლა თვით რუქნდინის გაცხვით სიღას შენ მარცხნიდან დაუტრიალებ ბრძოლის ცალმს, მე მარჯვნიდან...

(გადახვეწიანს ერთმანეთს, მიუხვლიან თამარს)

თ ა მ ა რ. გუარავნეთ გვარი ვარსა და ჩემი მანდილის ლოც-ვა!

და ვ ი თ. სტეფ-დროშის დიდი იერიშო!

(გაშლილ დროშას გადაატარებენ ხილვე. გაკვეთიან დავითი, ზაქარია, სხვანი. ხიღის მიღმა და ქვევით დიდი მოძრაობაა შუბთა და ხმალთა. კოშკზე ვახის რიტმი მატულდა)

გ უ ნ დ ი. დროშა სვინა, გორგასლიან-დავითიან-დემეტრიან-გიორგიან-თამარიანი სტეფ დროშამ ვარაღვანა... ერთი, სამი, ხუთი, შვიდი-თამარის ახვარბონისა!

მეს ს უ ც რ ე ნ ი. გვარი უჯან იხვეს! (წამოვარდება, აიტაცებს „ვეფხისტ ტუასონს“, გვარდება ხიღსაკენ. იქვე დაღებს წიწის, თავად გორბრებს ხიღს, აბრბენს შეღწეულ კარიბჭეს, ვეკლანი გაცეცულიან, აბრბენს შიდა კიბეს, შეტეხულ კარებს და თავანვე მოექცევა. იქი-დან გამხვადვს ბრძოლის ველს)

შოთავ. სტეფ დროშის ირავაგო მძიმე ახვარბონისა არანახული ხელმართლია! ყალბე შემდგარა ბასიანი! სტეფ-დროშის ვახვი-ობა!

თ ა მ ა რ. (გაშეკრებდა) სტეფ-დროშოებ! ყველა მარქეთ! აქეთ! ანტონ! ყოვლ-არსლან, უფადე მარქეთ!

(იტაცებს ვაზის ყვანს, წინ წაღვება. შოთა ჩამორბენს კოშკის ჩალწულ და დაკარგებულ კარიბჭეებს ხა ხილვ გამოვა)

ანტონ უველა ხმალდახმალ! ეროვნული გასაჭირია!

(ვადამსახებს.)

უთოთუარსლან. შოთაშ გავსწავლა — „სკობს სიციხულენა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანია!“... აბა, შუგროვდით!

(მესაყვიერო, გუნდი. სარანგი, კოზ-ფერხულა შუგროვდებიან.

ტაიოდ საოკრად დასკვილებს, მივარდება შოთას)

ტარიელ. ვადამშავდი! (თავად ვაჟაულის, ხელს დაადებს)

წამიოხები! შერისხულის არსება შეშმატე!

შოთა. (წაუთხოვს.) „შმაგაო ასე თქვენსა ქვეტ ხმლო ვინცა აღესა!“

ტარიელ. შენი ქირიმი! ვაქებ, მამ, არა! (იძრობს ხმალს, მარცხნივ დაიკრება, ამოგლვს ფურცელს, მალა ასწევს) შმაგი ვარ ჩემი გულის ნადებოა და ვნახით ვინ მედავება! (ვარდება ხილვ. ახლა დანაჩენები წყესვიან შოთას, ავთაღლ, ფრიდონ, სარანგი, სხვანიც)

ხმები. ჩვენც! ჩვენც! წაგვიკითხე! გვიწავლი!

შოთა. დიკარმდლის დამწერებელი! (სწრაფად ფურცელს და კითხულობს) ხმალნი ჩვენნი ვინწინამჭდრეთ

აბა, მოვდი იგი ცეცხლი, რომე სრულად ამოგდავო!

ავთანდილ. ვინწინამჭდრე! ხმალზე დამიგე! ვაშად მომე! (შოთა ამოგლვს, დეგებს)

ფრიდონ. ამოვდავო! ჩვენც გაგვატანე ალმად! ძახილად!

(ახლა ერთობლივად შემოესვიან. შოთა ანტონს გადახმდავს)

ხმები. ჩვენცა ჩვენცა თილისხად! უძლელობის ნიწნად!

ანტონ. მიეც! მიეც! უკვდავო! უკვდავების წილად გაუწიარე!

(შოთა გაშმაგებით დაბორილდება, ფურცლავს, კითხულობს, ურიცებს)

შოთა. წაიღებ ამა ოღონდ გაიარჩვეთ!

უთოთუარსლან. მმანდაფიყო ერთი ფურცელი — უკვდავების სიგელ-გაგრადა!

შოთა. ხმალ-გამწვდილი მივუხედ, მიეც ლახვართა სიბხას!

(მოაწოდებს)

„ზახილი და ხრამლოა ელვა — ხრამლოა კეთიანი — აბჭართ ფეთიანი!

მამახურა. ჩემი თუ გესმის — მამახურა ვარ! ერთი ჩენსახელებ აფერიანო!

შოთა. აბა, მშვილდი და ისარი და მკლავი დაუშრომდი!

(მოაწოდებს)

შენ შენი მშვილდი დაგარჩენს. შენთა საირთა პირები! არ შეუდრეკისს ქაბუკი კარგი მახვილოა კეთიას!

(ერთად გაუდურის)

სკობს სახელოს მოხვევა უკვლისა მოსახვეკელსა! შენ მიგმართე მკლავ-მავარმან, ხად უფროსი ჩარა დგება! მუნ მისვლა მიწანს თამაშად, თუმცა ზუა საომარია!

(სულ ურიცებს)

უთოთუარსლან. (ხილს იქით ვამსახებს) ჰემეი! ვაჟაცებო! დაპირილ-დაშავებულნი! ვინც კი ფეხზე ხართ!

(ფურცელს აფურთალებს) გესმით ძახილი?

ხმები. გვაცადე! სიკვდილის დროა!

უთოთუარსლან. რა დროს სიკვდილია! შოთა რუსთველი უკვდავების სიგელ-გაგრაბებს არიგებს! უკვდავად მაინც მოკვდით, თუ ვაჟაცობა გახლავთ ადგიით, „ვეფხისტყაოსანის“ იერაში!

(დაქრობები შემოვარდებიან ხილვკვეშ)

ხმები. ჩვენც გვეუთონის, ჭერ ცოცხლები ვართ! ვერაშეგდამ და შოთას სიუჟავ!

შოთა. ისე დღე არის იმედი. გულით შამ-შეუვლით!..

ხამს თუ კაცი არ შეუდრეკის, ქირს მიუხედს მამაკურად! მისის ამბავნი... უკვდავებისა სწორანი!

დაუწყებს პერობა, ჩამოყრა შემინებულთა ძლეულთა! (ხილს ქვეით ერთობლივად გადურის)

მითრობელი. (შემოპყრავს დოლს, ახმინავს, აყვირდება) დროა ბრძოლის! (შოთას) მე რალა დავაშავე! ქუდელად ქინორა! (მასვე ამოუხედს)

შოთა. შამს სიტყვა, შამსო კაცი, შამსო, საქე მისგან ქინორა! (გომობეშ შოთას შექახილებს გადაყვირნი, უყოლო-არსლანის ხელმძღვანელობით, ხილვკვეშ ჩაღვდა და დწინარებულ ტარიელს გაჰყვებიან)

მითრობელი. ვაშა ტარიელს — მოკლეთ ჩასჭარი და ვაშ ნგოხანს — ომა ქართულ ლეჟსად აუციენია!

(თავდაცვა გაუკეთებს მებრძოლთ)

შოთა. ახლა კი ჩვენი ბრძოლის ეამია! უველა დროის უმარათებლოდ კრულვნი, გადენვილია და განწირულია დავანახით განკუთხავად, რომ ქვეყანა ჩვენი უფროა, ვიდრე მათი — უეთურად განდიდებულთა!

(ხელში იტაცებს „ვეფხისტყაოსანის“ შემოარჩენილ ნაწილს მისწვდება ერთ-ერთ სარანგს, შუბზე შესტკვობს ხელს. იგი არ დაანებებს. თამარი ხილდან განციფრებული უშუბრს)

თამარი. მიეც! გაქვეით შორიახლოს! თვალსირინივით დიაცავით განსაცდელახგან!

(შოთა შუბს იტაცებს და მიილტვის. ხილვ თამარი გადუღდება)

შოთა. მეფეთ მეფეი!?

თამარი. მეც... ბუნებაზარო ადაზიანი!

შოთა. იტყვის, ჰე მზეო, ვინ ხატად გოქვენ მზიანისა ღმისადა...

(თამარი მოიძობოს მანდილის დარჩენილ ნაქვეთს და „ვეფხისტყაოსანს“ მოახვევს) წიგნს დავტოვებ. იგი მეფეთ მეფისა!

თამარი. იგი ერისა! შენ იბრძვი შენი „გაქედლი ხატიო“ გაუარადებს ზენს!

შოთა. „შენი სიციხულე მეყოფის ჩენად იმედად გულსადა!“ (გადიაცის ხელს, უკან, შორიახლოს გაჰყვებიან სარანგები. თამარი, სეფე-ქალბერი, ანტონ, „ქაჯეთის კოშკზე“ უფრო გამძაფრდება რიტმი და ხმა ომის ჭახისა. მერმე გუნდიც ჩამოეგება თამარს. ყველანი მიეგმობებიან, ხილს იჭიო, ბრძოლის ეკლესიკენ. შუქი ჰჭრება. რიტმი არ კლებულობს, მაგრამ შორდება.)

გუნდი. (ბნელში)

ჩვენი აწ ქვე ნათქვამი მთი სახე და დარია,

მოვა და ხევისა მოვარანის, ისმის ზოქი და ზარაია!

...კაცი კაცსა შემოვსტყორცნე, ცხენ-კაცისა დავდეი

გორი...

ერთობ სრულად ამოწყვიტე წინა კერძო რაწმი ორი...
...ვერ დაიტვდა მინდორი და არე ზითა ეარა,
გაიძრნა, სცემდეს ტალახსა, ბუქანს ხმა გაიყარა...

მეჩამ სურათი

ბასიანის ფურცლები

შუქი რომ აინთება, მოსწანს ხილს მარჯვენა მხარე. „ქაჯეთის ციხეს“ მხოლოდ ჩონჩხი შერჩენია. ზის ძირში წყარო. ირგვლვ წრგვალდი დაღწეული აბჭარ-ჩაქჩანი. ხმლები, შუბები, კოშკის თავან.

ზე — ანტონ. ხიდზე თამარი ვაზის ქვით, სუფე-ქალები, სარანგნი, მესხეთარინი. ომის შათი შორიდან მიიხმის.

ანტონ. დიდება ღუფალს! მეფეთ მეფეთ, ცამ მოგვებდა! რუქ-ნაღისს ღაშქარი აირია, მტერი გარანის!

(საერთო სიხარული)

ანტონ. დიდება შენდა ღმერთო! გვარიცხოველი!

ანტონ. ახლა იგი გამარჯვების გვარია!

თამარ. სტეფ-დროშა?

ანტონ. ძღვემასილად ფრიალებს! ბასიანის ფრთანიც იმა-ტა გაღმორგული დავით მეფე — გმირი მდევრად გაიჭრა თამარ. (მიმოხედვას) მსხვერპლი, ჩანს, დიდა ვაზის გვარო — სახეო საინთებისა.

ანტონ. (ჩამოღის კოშკიდან) მსხვერპლი დიდა!

ანტონ. ხად არის შოთა?

ანტონ. ცალკე გაიდა საბრძოლველად... და არასა და ჩანს!

ანტონ. დასებნონ ბრძოლის ველი — იგი მდევრად არ გამ-ველებდა ფურცლები მოაგროვონ ხელნაწერისა!

ანტონ. უავე დავაჭვანე!

(ტარუელს, ფრიდონს, ავთანდილს, მთხრობელსა და მამახურას შემოჰყავთ ეფეზის ტყავზე მიწოლილი შოთა. ლერწამის ყდაშეც-ლილი ეფეზის ტყავისანი მოჰქვს, ესმის ქუდი და მწიღილის ნაყ-ვეთი)

თამარ. (მეგებება) ...ნუთუ მარცხი, განუზომელი!

მთხრობელი. მეტად ნაბოგალა, მტრის შუაგულში შე-ჭრილიო, ძლივს გამოტაცეთ!

თამარ. აღბათ სიკვდილს ეძებდა უკვადა!

(შოთის დასვამენ წყაროსთან)

ხმები. ეძებდა, იძახდა!

(ხელნაწერს წყაროს თავზე დადებენ, ქუდიც)

მთხრობელი. (ფურცლებს თამარს გადასცემს) იძახდა — რ მომეკართო! ვარ კრულილი და ყველაფრისაგან მოკეთილიო! (სხვენი გადასცემენ ფურცლებს)

მამახურა ა. წულის მომწოდებელი და საყულის შემსწნელი აღარაინ გამაწინაო!

ტარიელი, ფრიდონი, ავთანდილი. (ფურცლებს მისცემენ) იბრძოდა შმაგობდა! ყუინებდა, თავის ფურცლებზე არანაღებდა!

თამარ. მაგის ხელმა ხომ ქარქაში რაა, არ იცის!

(შოთის შეუსწნის საყულის, წყალს ასმევს. შოთა თვალს გაა-ხელს, წამოდგომას ღამობს, თამარი შეაჩერებს) ორაჯად ნაომარსა და გამარჯვებულს უფლება აქვს შესე-ვენისა!

შოთა. (წამოვდება) კრულილს? თავი შემაძულა, დამალა... სულერიო კეთროვანიო!

(ანტონის ნიშნებზე ყველა გაეცლება, მხოლოდ თავად დარჩება)

თამარ. მოისვენე!

შოთა. რა მომსვენებებს! მიცვალეზულა ცოცხალს წიგვს დ მკრულას! ძალით აღსარებასა მოხვებს აი, შენს წინაშე კი ნებიაო ვიტყვი, გულიტკივლითაო... ისეთი რა ვქმენ — ჩემს სათაყვანე-ბელ სამშობლოში... ვინც არ უნდა იყოს... რამდენიც არ უნდა იყოს — ზე დამკრულოს! ნუთუ ჩვენში ვინც კეთილისთვის იღწვის და იბრძვის, მიანდებიაოც იმას კრულილს!

თამარ. შენ კარგად უწყი — ეკლესიაც სრულქართული ბურ-ქია თამარს საქართველო მარტო ეკლესია როდია! შენ უძველესად დამკვიდრებულ სვეტებში ვეღარ ეტყვი, უნებურად არღვევ წათ და მსხვერპლს რას დაგინობდნენ! ერთად დაგკრულა, მაგრამ ერთო-ბილიც ერთად დაღოდა და რა გაყაწუთი, რომ მათი შეთანხმება ვა-ვა-ლადა ჰქონას. შენც თავად არ ვაძველდ საშუალებას!

(შემოღიან ნაწილი გუნდისანი, მოჰქვთ მარცხენაში ზეგონი თულად ფურცლები „ეფეზის ტყავისანი“, მარჯვენაში კინად მარცხენაში წიგვსა და წიგვსა იარაღ — ხმლები, შუბები, ფრები, ღრუშები. ფურ-ცლებს თამარს აბარებენ, ნადავლს კი ერთ-მეორეზე აწეობენ გორად, ისევე გადიან. შოთა წამოვარდება) -

შოთა. არა ვა... მაგის ამბობო ბუნებისა ვარ! შენს წი-ნაშუც, რომლებიც, იგი — საქართველოდ გახავა — დამწავე ვარ!.. ყველა გაიჭრა მდევრად, მე კი არა! გავტეხე ჩემი პარისის-ლიანი შუბი და გადავადგიე გამარჯვება მიღწეულაო — მის იქით — კაცის კლა — ბასიანური მარჯავნების შებღაღად მაჩანს!

თამარ. კეთილი აზრია! მაგრამ წარმოიდგინე, რომ მთელი ღაშქარი ასე მოიქცეოდეს! მაგრამ არა გაქცეულს მდევრები ბე-ვარნი გუყვანდა და ნეტავ ჩემს ერს გაიჭრებოს კაცს ყოველთვის მყავდეს შენისთანა ნიგვამარბია, უყან ნაღებუვარი ეპის ნეტა ყო-ველ სხასალარს გაეღო ასეთი წვლილი! თითო ფურცელი — თითო ბასიანს უღერის!

(ნაწილი გუნდისანი ცვლავ შემოიტანენ ფურცლებსა და ნადა-ვი იარაღს კუნებს. თამარი ყველა ფურცელს გადასცემს შოთას).

შოთა. არა მარტო იარაღის ძალით უნდა იმარჯვოს ერმა ღმობიერება გამარჯვებულთა უსანთისი იარაღია! ჭერ კი ვაგლავ, კაცის ხორცი ყივებება ჩვენი დიდება!

(გადმოიღებს „ეფეზის ტყავისან“, მომეზაღება ფურცლების ჩასაღებად).

თამარ. შენ ჩვეულებრივი საზომები გადავიღო გაქვს. დღი და ხანი მხოლოდ ერთი ხარი! (ანტონ) აუწყეთ დავით მეფეს, სა-სალარებს, ყველას, დევნა განაგრძონ, ოღონდ — არა კვლა გაქცეულ-თა... მხოლოდ ტყვენი და პერობა! (შოთას) შენ ბუნებში შეგარ-ჩა მარად აღმაგვარდული აღმაფრენა და გაუციოთავი პირათქმელო-ბა ასეთ რამებს კი ყოველი თამაბა — ასე წულის შემდეგ თუ ითმებს მხოლოდ! არ ითვალისწინებ ათას წერილმანს, რომელთაც თავიომ-წონე უნებურათთვის უღდიესი მნიშვნელობა აქვს!

(იძის გამარჯვებულთა შემახილები, ბუკი)

ანტონ. ბუკი გამარჯვებისა! ბრუნდებიან! აურცხელი ტყვე და ნადავლი!

შოთა. ახლა კი დაღდა ეამი გასწორებისა ჩემი წასვლა გარდუ-ვალა! საქვეწმეო გამარჯვებას მოგილოცავ მეფეთ მეფეთ! ამიერთი დიდნაქართველოს სურბეთი სრულმანთელიო ერთ-ერთ გულშემატ-კივარ ძეს — გულდაწმადებითი შემიძლია შორ, საკაცობრიო გზე-ბზე გასვლა!

(სწრაფად აწყობს ფურცლებს ხელნაწერში)

თამარ. ვიცი... შენ, გამარჯვების ზეინზე აღარ დადგება ჩვე-ნიან. ისიც ვიცი — შინაურ დიდ მოაზროვნეს, თანამედროვეთა შორის არსად, არასოდეს, არ მქონია საყუველთაო დღესება და თა-ნაგრძობა... არც საქართველა გამონაჯლისი ბოლო უნებოთა და ამგართა ის კი ძალთუ; დიდბუნებოვან ნიუთა წყაროლი ნაყლი შე-ამჩნიონ და გაიხარონ ისინი შენ არ შეგინდობენ! შენ შეუწდენ აას!

შოთა. შეინდვია!
(თან აწყობს და აწყობს ფურცლებს დაზიანებულ ხელნაწერ-ში)

თამარ. სულგრძელო! ერთხაც გზოვ... საყუველთა კრებას ვიწვევთ, გამარჯვების ზეითან ერთად... ეს საყუველი წიგნი ხელ-ყოფას დაგაგარჩინოთ იქნებ როგორმე!

შოთა. მაშინ მე თავად უნდა ხელუყო... უარყო წიგნი ჩემი! არა, განსწორებს ემს ნუ მომთხოვ ამას ამიერთი წიგნი თავისი ბედისწერა აქვს, მე ჩემი! დამწერის წასვლით იქნებ მასაც და სხვა-ს... წიგნისაღმუნის!

თამარ. მამ გარდუვალაო! ვეღარ გაკავებო! აი აქ, ჯერ არ გა-
უჩრებულ ბასიანს ვეძულ ფიცვიო მოთქვამო... მუღაჲ მწაფლი აი,
ასეთო... უნაპრო, დედუბრომელი, მუღაჲ ასე გიგარნობ ბუნებაში.
თუმცა მე ერის მუღელ მოვდი ქვეყნად, შენ კი გგონიბისა და სი-
ბრძნის მუღელ!

შოთა. მე კრულვილი ცხოვრების მიერ... შენ მიროცხებულაო!
თამარ. ჩემი აწმითა, შენი — მოვაჭროს მოვლითა... აღარ
გავტოვებად დროს... და ახლა, როდესაც თითქოს ყველა „აქაფობის
ციხე“ აღებულია, მანც, ვიცო მე, შენთვის ქაჩერში დარჩი ნესტა-
ნად... შენ კი ჩემთვის შორს გაქრიაო ტარიელი ხარ! ჩვენი ფაქრები
ნამ არასოდეს არ უყოფლა მხოლოდ აღმაშენებ რანსობითა აერუშ...
და რა დიდი ბედნიერებაა, რომ შენ ჩვენს ხანაში და ჩვენს შორას
ნიჭი წადი იერუსალიმს, ათენს, რომს... სადაც ნახო საქაროდ, ყვე-
ლგან დღად შენსიერებს ვგავატა. უცხოეთში ქართულ წიგნს კერებს
მიბეჭდა. საგარეო საქმეთა მდივნობაც შენი ხელაი სამშობლოს სა-
ხელით წასვლა, არა გაძევებას — კაცობრივში გასვლას გულისხ-
მობა!

შოთა. მარად გინათობდეს ბასიანის წზე, ქვეყნის დიდო ქირი-
სუფალო! სვეტიცხოვლის საყაროს უკველ მხარეს დავივლი, შუბ-
ლის ძარღვს შევახებ, გულს მოვივიხებ და ისე წავალ!

თამარ. დიარე ქირისუფალო, საქართველო! საქართველო შენ
გატოვალის ვეღაჲ უფრო! იმედად მრჩება — ოდესღაც კვლავ შევ-
ვდებთო კეთილქართული საქმის შარავანდედში! ჩემი მანდილის ნა-
კეთის, აწ საყარბო ქუდანი გატანი!

(გაუფრთხობს. შოთა მანდილს ვამობრება და შეინახავს)

შოთა. თითოეულმა ცოცხალმა რომ იცოდეს, რამდენ მიცუ-
ლებულ თაობათა ბრძოლა, შრომა, ნათქვამ-უთუქვამი დარდი მის
გაჩენას წინ ეჩირება — უცილობლად შეტრწუნდებოდა... მაგრამ თა-
ობათა უწყვეტ სიბრძნესაც იწაბრდა! და მანც, უკველი ადამია-
ნი, რომელიც გულს გაიტტეს და თავის მოცდავობას შეურთავდა
— გათავებული კაცია და თაობის თავიწი წილის გადამწურავი! ქვე-
ყანაზე ხომ ყველაზე დიდა და მაღალი არის ბრძოლა პიროვნულა
და ეროვნული უცდავების მოსახლეობლად! ქართული საყაროს ჩე-
წილსაც შენ ვაგარებ! ამე დიდ ბრძოლებსა და კრულავში ვავათე
ღამეში უცდავებთან, მაგრამ დღისით-შობითი სამშობლოში შემე-
მალაჲ! (გაუფრთხობს ავეფის ტყუანასა), რაც სათქმელა მქონდა,
ვგონებ, ვთქვი... კვლავ გიძინე ნაბრძოლესა და უკვე დაფურც-
ლულს. რაც უთქმელი დამრჩა ან ბრძოლაში გამოაკლდა, თუ მცა-
და წუთისოფელმა, იმასაც ვიტყვი და ვაგაბებ... უკვლავო სული!
ჩემს მიმართაც მუღამ ვგრძნობდი დიდ სიღვრემილესა და სიფა-
ქიზეს ჩემის ხატისას... თუმცა მუღამ ვებრძვი მასაც... (გაიშმის გა-
მარჯვების სიღვრის ხმა) აჰ, გამარჯვების ახლი კილო, ბასიანური!
ნეტავ შორს წასულს სულ ასეთი ხმა შესმოდეს საქართველოდან!
(მდაბალ სალმას მოსცემს, ქუდს იხურავს, უყან-უყან იხებს, ხილისა-
კენ) მე კი ოდესმე კვლავ დავბრუნდები!

თამარ. გისმინოს ღმერთმა!

(ცალ ხელში შეიტრებებს ავეფის ტყუანასა, მეორეში აიღებს
ვახის ვარს, ნელა მიდის ხილისაკენ. ყველაწი იქით იფურცობან)

შოთა. ბასიანური სული არ ვაქაროთ, ბასიანური... მე კი
კვლავ...

თამარ. გისმინოს...

(ხილიდან გადასახავს ჯვარს წასულ შოთას. შემობრუნდება,
„ბასიანური“ სულ ახლო ჰქუცხს...)

„ბასიანური“ მოვალთ და მოგვახარია...

ჩვენ — თამარ მეფის ლაშქარი...

ბასიანური მეხითა,

ამირან — გამირის ფეხითა,

გორგასლანი ტანითა,
დათიანი მკლავითა,
ქართლოსიანი ფეხითა,
შოთა რუსთველის ლეკვითა —
ჩვენ — თამარ მეფის ლაშქარი...
მოვალთ და მოგვახარია!

(შემოდან: დავით მეფე, ზაქარია მხარგრძელი, ივანე ათაბაგი,
სხვა სპასალარი და მოლაშქრენი. თვევროდ მოსაყდრე, მამანი, დი-
დებულნი, ვახონი. შემოაქვთ დროშები ნალაფარნი, თამარი წინ
წამოდგება ოღნავ შემაღლებაზე. მათ უყან ჩამოყვება „ბასიანის
შისს“ ფარდა)

თამარ. ბასიანის წზესა და საქვეწოთ გამარჯვებას მოგილოცავ,
ჩემო ლაშქარი! ახლა შევებით ამოისუნთქავს შეძრული ბაზანტა,
ჯვაროსნები და მთელი საქართველო! ბასიანის სულისკეთების გან-
მატყეველად აქ მუდგდეს ციხე და ნიშო. რუსთავს აიგოს ტაძარი
ყველა ყარბობა და მოგზაურთა სამფარველოდ. ვარძიასა და ბერითუ-
ბანს გამოიკეთოს, მოიხატოს ქვაბ-საყდარი — წიგნების კერად!
ახლად მოიხატოს ბასიანელის სენაკი გუბათის აკადემიაში. მთელი
დედა-ალფი ბასიანის დარბაზად ლაშქარის. მუფეთა საღაროდა
გაიციო ნიჭი აურაცხელი, რომ ჩვენ სამეფოში აღრსად დავგრეს
გაუქობაჲვად ღარიბ-ღატაკი, ქვერცობოლი... ვაგაზნანს უხვი შე-
საწარავი ქართველთა მონასტრებში იერუსალიმს, სირიას, ათონს,
შავშობას, ციპროსს, პეტრეოწს... აღკვეთოს საქართველოს ზველ
სამეფოსა შიგან — სიკვდილით დასჯა საყოველთაოდ მოეწყოს დი-
დი ზეიმისა და სურადობა ბასიანური ახლა კი მიხედოთ ყველა
დაქარბული და მიყვალბული... ჩვენსას თუ მტრისას... ახლა ჩვენ ვართ
აქ ყველასი ქირისუფალი!

(ჩაუფრთხობს ყველას და გადის, ყველა გაყვება).

მისცხრი სურბათი

ა უ წონ ა ვ ი მი წ ა

ბერთუბანი. როგორც პირველ სურბათში. მხოლოდ განთაჲდი.
შოთას კიდებლავებულს ვასრულებულთა. ქვის სახატებზე დევს დას-
რულბული ზღნაწერი. სამჯავაროდ ვანსადებული შოთა გაჰყუ-
რებს არემარებს. ბერთუბნელი ოქროების ქისას უშმადებს. ისდის
ძინში, ვანზე მიბინდულად ჩანს გუნდი „სულიერ ძმობა“, კვლ უმა-
ქროდ და უიარაოდ.

გუნდი. აწ წასვლა იყო წამალი ჩემთა სახმალთა გუნებისა,
და ვინდ ვიყო, რა მგაჲა, უყოფამე მქონდა ნებისა...
...გასრულდა ჩემი ამბები, ჩემგან წაწერი ხელთა...
...აჰ, გამაზრდლო, მოგზორდი, წავე გულთა ბედითა!...

ბერთუბნელი. ესტე თამარისული ოქროა... ერთხანს გე-
ყოფი (მოპარულად მიოწმენდს ცრემლს) ეჰ, ამ გულს რა ყუყო,
ორბეშ...

შოთა (ხელს აუწვევს) გესიხის?

ბერთუბნელი. თითქოს შოთა და ბარი შენი ნინო ამტკუე-
ლდა!

შოთა. ჩემს სამშობლოში — დიდი მშვიდობა სუფევს! ით-
ქმის უკველი კუთხე მოიარე... აღორძინების დიდ გზაზე ვართი
...მეც, მზეც ამოღის უნდა ვიქამარ, ამდენი გზა მაქვს სატყენი...
მედიანად მოვად, მაგრამ სვედა რამდენ გზა მაქვს!

ბერთუბნელი. გული, რომელიც მთელ საქართველოს
იტყვს, აქედან წასვლისას, არ შეიძლება არ იყოს დაწმუნებული
და სვედიანი!

შოთა (ხელს დაადებს) ამიერთი შენც დედანი გაქვს, ჩაწყო-

რებულ-დამოწმებული. ერთი მეფეთ მეფეს, ერთიც შენ — მხატვარი მხატვარს — სიყვარულის, ძმადფიცობის, გმირობის წაგნის ნუთუ ნადრევი და ჭერ განწირული? მეც ამაო მეცნიერი ვარ? ჩემ სულს ახლა შენი გაბარებ... მეტრა, რომ საქართველოში წმიდა აზრი და კეთილი ხალხი არსიდას არ დაიღუპა!

ბერთუბნელი. აწ შე მოხვდავ! (გულში ჩაიკრავს) მოვხატავ, შევაკებ, თვალს ჩინივით შევინახავ! თან იმედი მაქვს, დაბერუნდები — ჩამდენი უტყვი ფურცელი ქართული მიწის მადლისა ჭკობა დასაწერი და დასხატი ვაკვს!

შოთა. მიწის მადლისა... (შეხვდეს თამარს და თავის კედელხატულს) (ფიქრობარჩული) ასე დაგრებით მარად, სხელს და ურთიერთის მიუწვდომელად! (ხმამალა) სახელი არ წაწერო! არ გუიანოს რამე!

ბერთუბნელი. ოდნავ იერსახეს შევისხვაფერები! შოთა. ნუთუ ჩემი სახით ველარსად მოვალ? აცურა კაცი, როგორც ეს ახრში ჩავარდება, ნუთუ მერმე ყოველი სიხვე ებრძვის, რომ რწმენა და აზრი დაუარავნოს?... შემოქმედო! ბედისწერას ქელი არ მოუხარო. არამე! აი მადლი მიწისა!

ბერთუბნელი. ნუ გამახებებ ამ ბერმორჩილ მხატვარს! შოთა. ხელოვნებას რაღად უნდა ისეთი ტრიალი, რომელსაც გახლებს არ შეუძლია?

(ვისმის ქაჭვების ჩხრიალი)
ბერთუბნელი. ახლა მეც შენსავით დარტყლილი ვარ! შოთა. ღმერთო, რა დიდი სიყვარული უნდა გქონდეს საშობლოში და დამიანისა, რომ ცხოვრებას გაუძლო და დამიანური სიამავე შეინარჩუნო!

ბერთუბნელი. ასეთი უებრო, შენს ამაჲ, ბედნიერ საშობლოში ვერ დატევი — სხვაგან სად გასძლებ?

შოთა. ახლა ნუღარაფერს ნუ მკითხავ... სანთელი ამინთე სულმანის ფერებით (ბერთუბნელი აუნთებს სანთელს) ოქროს მთავაზობდი ქისით... სამაგიეროს ვითხოვ... ქისით ქართული მიწის ერთი მუჯა გააბატნე...

ბერთუბნელი. მიწა... მიწა... (სწვდება ქისს, ოქროს გადმოჰყრის). მიწა (ქვაბის პირთან, ბალახებში მიწას მოსჩჩინის და ქისს ააყვებს, შოთას ორიგ ხელით მაწორებს) მიწა... მიწა...

შოთა. რა უნდა შექმნას კაცმა, რომ ამ ერთი ქისა აუწონავ მიწას დააპაროს?

ბერთუბნელი. აუწონავ მიწას! შოთა. ახლა ამ სანთელსაც ჩაუკრობ და თან წავიდებ... (ჩააქრობს, ქისშია ჩასდებს) ამ ქისს აქ მოვიტობ, გულის არეში... წავალ და ნუგეშად იგი შექნება...

ბერთუბნელი. ამინს... შოთა. და თუ ოდესმე კვლავ შემოვბრუნდი, უკან მოვიტან... დაე ქართული მიწა მარად საქართველოს ფარგლებში იყოს!

ბერთუბნელი. ამინს... შოთა. მაგრამ თუ ვეღარ... დე, იგი იყოს ჩემი კირისფერული!

ბერთუბნელი. ამინს გფარავდეს ჴენა! (შოთა თივად ჩიუშვებს ქაჭვს. მის ჩხრიალს სხვა ქაჭვების ჩხრიალიც აყვევა. შოთა გაკვირვებით შეხვდეს ბერთუბნელს) საქართველოში წმიდა აზრი და კეთილი ხალხი არსიდას არ დაიღუპა!

(წამოიწყება შორეული გალობა, თითქოს ბერთუბნის კლდე გალობს)

შოთა. ამინს (ჩაყვევა ქაჭვს) ახლა საქართველოდან ადარაფერი მიმაქვს გარდა ჩონჩხისა, თალხი ჩონჩხსა და ერთი მუჯა აუწონავი მიწისა. მაგრამ შენს ქვეყნას თუ ჭერძობს, იგი თან გახლავს ყველგან... და თითქოს ყოველი მთა და ქელი გამჭვირავდა! ყვე-

ლას ჰხედავ! მშვიდობით ძმანო და ძმადფიცონო! ბერთუბნელი. გზა სიკეთისა და შემობრუნებისა მძალი!

(მაწორებს არგანს)
შოთა. ღმერთო და ღმერთო, შენ დაცივი და მიდიდე ჩემი ქვეყანა, ვეფხის ტყავად ჩამოსახული... მოლოდ ეს არის ჩემი ლოცვა და სევდა! (ნელ-ნელა მოკვეება ქაჭვს. მარცხენა ხელით ქისა აქვს ჩაურული გულში)

(გამჭვირვალე კლდეში გამოჩნდებიან: მთელი გუნდი — ასულიერი ძმთაჲ. ისე მწიგნობრულ სამრეკებში და გრძელი გრავინით. მთელი ქორ-ფერხულა, ანტონი, ყუთლუ-არსლან, ახალგაზროვანი, ზოგი ძველგვაროვანიც... აფრიდონისძე, სებანი)
გუნდი. სხვა ანი... მაქვს საქონელი ურიცხვა, ვერვისგან ანაწონები,

მიც გლახატოა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები, შენ დაამდიდრე ყოველი, ობოლი, არას მქონები: მიღწეან, მომიგონებენ, დამლოცვენ, მოვეგონები... ...გასრულდა მათი ამბავი ვითა სიზმარი ღამისა.

გარდახებეს, გაელეს სოფელი, — ნახეს სიუხუთლე ემისის ბერთუბნელი, სად გეძებთ, სად? (გალობა მატულობს. ამოღის შუე)

შოთა. ქვეყნის გზებზე გამოუღებდები! (მერმე ხმაჩალებულად წამოიწყებს. გამჭვირვალე კლდიდან კი ხმას აუწყობენ და აყვებიან) ამირან დარეჩანისძე მოსეს უქია ხონელსა...

ბერთუბნელი. (ზევიდან) ამინს! შოთა. ახლდ-მესია — შავთელსა, ლექსი მას უქვს რომელსა...

ბერთუბნელი. ამინს! შოთა. დიღარგეთ — საჩაგის თმოგველსა, მას ენა-დაუწორებლსა...

ბერთუბნელი. ამინს... შოთა. ტარბილ — მისსა რუსთველსა, მისთვის ცრემლ-შუე-შარმელსა...

ბერთუბნელი. ამინს! (შოთა სცენიდან ჩამოდის, ვაკლის მთელ დარბაზს და სადღაც ხალხში უჩინარდება. სცენაზე ჩამოდის ვეფხის ტყევის ფარდა).